ZERO GEOGRAPHIC 20

Νοέμβριος 2015

Εισαγωγή

Φτάσαμε αισίως στο 20ο τεύχος. Στο παρών τεύχος κυριαρχεί λόγο έκτασης το άρθρο «ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ».Η συγκεκριμένη δουλειά προοριζόταν να κυκλοφορήσει σε βιβλίο αλλά εξαιτίας διάφορων συμβάντων αυτό δεν έγινε τελικά εφικτό.

Στο συγκεκριμένο άρθρο εκτός από το καινούργιο υλικό (που αποτελεί και το μεγαλύτερο ποσοστό του άρθρου),έχει χρησιμοποιηθεί υλικό από κάποια άρθρα που είχαν δημοσιευτεί σε προηγούμενα τεύχη του Zero Geographic όπως πχ το «Γεωπολιτική και αναρχικά κινήματα» και « Θαβωρίτες. Η στρατιωτική τέχνη στην υπηρεσία της επανάστασης». Όμως πρέπει **να τονίσω** ότι αυτό το υλικό έχει δεχθεί αρκετές αλλαγές (πχ έχουν διορθωθεί ιστορικά λάθη, ενώ σε κάποια σημεία έχουν προστεθεί ιστορικά γεγονότα, απόψεις κλπ) με αποτέλεσμα να είναι αρκετά αλλαγμένο από την αρχική του μορφή.

Στο συγκεκριμένο τεύχος μπορείτε επίσης να διαβάσετε το άρθρο «**ΤΕΧΝΗ,ΥΠΟΤΑΓΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ» .Ένα άρθρο γραμμένο κυρίως για τους ξεφτιλισμένους καλλιτέχνες.**

Ευχαριστούμε όσους μας στηρίξατε αυτά τα χρόνια. Ενάντια στους Συριζοβλάκες,τα κράτη και τα μνημόνια (δεξιά και αριστερά).

Συντακτική ομάδα του ZERO GEOGRAPHIC

Περιεχόμενα

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ, ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιρροή που τα αντιεξουσιαστικα κινήματα είχαν στην πορεία της ανθρωπότητας δεν έχει μελετηθεί επαρκώς. Αντίθετα ο ρόλος αυτών των κινημάτων έχει υποτιμηθεί. Η αντιεξουσιαστική ιδεολογία όμως έπαιξε ισχυρό ρόλο στις γεωπολιτικές και στρατιωτικές συγκρούσεις του παρελθόντος. Το ίδιο ισχύει (σε μικρότερο ή σε μεγαλύτερο βαθμό) και στο παρόν. Στο πρώτο λοιπόν μέρος αυτής της μελέτης, στο Γεωπολιτική και αντιεξουσιαστικά κινήματα, θα ασχοληθούμε με την επιρροή των αντιεξουσιαστικών κινημάτων που πήραν μαζική μορφή (κυρίως του αναρχοσυνδικαλισμού και διαφόρων αντιεξουσιαστικών αντάρτικων) στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Στο δεύτερο μέρος, στο στρατιωτική ιστορία και επαναστάσεις, θα μελετήσουμε τη σχέση αυτών των κινημάτων με τη γεωστρατηγική και τη στρατιωτική ιστορία.

Γενικά και όπως θα προσπαθήσουμε να δείξουμε παρακάτω, οι αναρχικοί και οι αντιεξουσιαστές, παρά το ότι δεν κατάφεραν να επιβληθούν μακροχρόνια πολιτικά και στρατιωτικά (πέρα από κάποιες σημαντικές εξαιρέσεις),έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της ιστορίας. Άλλαξαν τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε το χώρο και την κοινωνία, ενώ προσπάθησαν και προσπαθούν να αλλάξουν τους συσχετισμούς χώρου, εξουσίας και αντιεξουσίας και να επαναπροσδιορίσουν τη γεωπολιτική πραγματικότητα.

1. ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΕΞΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Η μελέτη του κράτους υπήρξε για πολλά χρόνια προτεραιότητα πολλών επιστημονικών κλάδων και σίγουρα η γεωπολιτική δεν υπήρξε εξαίρεση αυτού του κανόνα. Άποψη του γράφοντος είναι ότι η γεωπολιτική οφείλει να είναι η επιστήμη που εξετάζει, την αλληλεξάρτηση μεταξύ φύσης (γεωγραφικού χώρου) και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια να μελετά την πολιτική, οικονομική, πολιτισμική και κοινωνική σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Η γεωπολιτική όμως, περιορίστηκε στη μελέτη της αλληλεξάρτησης κράτους και χώρου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η πλειοψηφία των μελετητών ταύτισε το κράτος με την ανθρώπινη δράση. Αυτή η λοιπόν η πεποίθηση (ή αλλιώς πολιτική άποψη) περιόρισε τη γεωπολιτική αποκλειστικά στη μελέτη της αλληλεξάρτησης κράτους και χώρου, όπως θα δούμε πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Σε γενικές γραμμές λοιπόν, η κοινωνία έχει ταυτιστεί από τους ακαδημαϊκούς με το κράτος παρά τις αντίθετες απόψεις κάποιων ακαδημαϊκών (Κλάρστ,1996). Όμως το κράτος δεν είναι ταυτόσημο με την κοινωνία. Άρα και η γεωπολιτική σαν επιστήμη δεν υπήρξε αντικειμενική (Agnew a.o edit ,2003). Με άλλα λόγια η γεωπολιτική δε μελέτησε ουσιαστικά τη σχέση ανθρωπίνων δραστηριοτήτων με το χώρο, καθώς στις ανθρώπινες δραστηριότητες εκτός από τις κρατικές θα έπρεπε να προσμετρούνται λογικά όλες οι κοινωνικές δράσεις των ανθρώπινων ομάδων που βρίσκονται εκτός της κρατικής σφαίρας. Έτσι καθώς τους τελευταίους αιώνες κυρίαρχη πολιτική οργάνωση υπήρξε το κράτος (κομμουνιστικό ή καπιταλιστικό), η επιστήμη της γεωπολιτικής έβαλε στο μικροσκόπιο τα κράτη και τη σχέση τους με τον χώρο (Agnew a.o edit ,2003). Υπήρξαν όμως και χώροι που δεν κυριαρχήθηκαν από το αστικό ή το κομουνιστικό κράτος. Αυτόνομες περιοχές που για κάποιο χρονικό διάστημα μπόρεσαν και υπήρξαν στη βάση της αυτοδιάθεσης, της άμεσης δημοκρατία, της αναρχίας ή ακόμα και του λαϊκού καπιταλισμού. Λογικά συμπεραίνει κάποιος ότι αυτές οι πολιτικές, βραχύχρονες τις περισσότερες φορές, υπάρξεις επηρέασαν και επηρεάστηκαν από το γεωγραφικό χώρο.

Η γεωπολιτική δεν ασχολήθηκε επαρκώς με αυτά τα θέματα (Parker,1998). Και ο λόγος είναι απλός. Η γεωπολιτική όπως και η χαρτογραφία εξυπηρετούν σαν επιστήμες την εκάστοτε κυρίαρχη πολιτική ιδεολογία. Δεν είναι εύκολο για κάποιον να φανταστεί ένα χάρτη που να δείχνει πάνω την Αφρική (Πανταζής,1989), άσχετα αν αυτό δεν είναι παράλογο. Το ίδιο δύσκολο είναι για

κάποιον να φανταστεί μία γεωπολιτική που μελετά τους αγώνες των κάτω και τη συμβολή τους στη διαμόρφωση του σύγχρονο χώρου. Διαβάζοντας τα έργα των σύγχρονων αναλυτών της γεωπολιτικής, διαπιστώνει κανείς εύκολα την πεποίθηση αυτών ότι μόνο τα κράτη και οι πολυεθνικές διαμορφώνουν τον χώρο στον οποίο ζούμε (Parker,1998).

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Ο όρος Γεωπολιτική σαν επιστημονικός όρος εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από τον Σουηδό καθηγητή Rudolf Kjelléntο το 1899[1] . Ως επιστήμη όμως, η γεωπολιτική δημιουργήθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα στην κεντρική Ευρώπη (Defay, 2007). Η γεωπολιτική στη διάρκεια του μεσοπολέμου αποτελεί εργαλείο της Στρατηγικής με κεντρικό σημείο την εθνική ισχύ. Κυρίαρχο σκεπτικό είναι ότι κράτη που είναι ισχυρότερα σε μεγαλύτερες αποστάσεις, αποτελούν τα κυρίαρχα κράτη σε κάθε ιστορική περίοδο.

Η γεωπολιτική ως όργανο σχεδίασης κρατικής επιβολής στον χώρο (Μάζης,2002) προϋποθέτει τη σχεδίαση σε διάφορους τομείς, όπως πχ της γεωστρατηγικής, της οικονομίας, της δημογραφίας κτλ. Σύμφωνα με αυτή την επιστήμη ο χώρος δεν διαμορφώνεται μόνο από τους ανθρώπους αλλά διαμορφώνει εξίσου τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Αναφορά πρέπει να γίνει σε αυτό το σημείο στον άνθρωπο που ταύτισε την γεωπολιτική με τον ολοκληρωτισμό, τον Karl Haushofer. Οι απόψεις του Karl Haushofer (Defay, 2007) βρήκαν μεγάλη ανταπόκριση στη Ναζιστική ηγεσία. Κεντρικό σημείο στην κοσμοθεωρία της ναζιστικής γεωπολιτικής είναι η πολιτισμική διαίρεση της υδρογείου. Κάθε έθνος με βάση την πολιτισμική ανωτερότητα πρέπει να διεκδικεί περισσότερο χώρο από τους κατώτερους πολιτισμικά και φυλετικά λαούς, ώστε να εξασφαλίσει τον ζωτικό χώρο που είναι απαραίτητος για την επιβίωση του.

Πριν όμως τον Haushofer ο Friedrich Ratzel (1844 – 1904), ανέπτυξε την έννοια της «Πολιτικής Γεωγραφίας/Politische Geographie». Συμφώνως λοιπόν προς τον Ratzel [2] η Γεωπολιτική είναι «Η Γεωγραφία στην Υπηρεσία της Πολιτικής του Κράτους». Ο Ratzel λοιπόν ξέφυγε από τα στεγανά των γεωγράφων της εποχής. Ανέπτυξε ένα είδος γεωγραφικής προσέγγισης που θα αποτελούσε σημαντικό εργαλείο ανάλυσης στα χέρια πολιτικών, στρατιωτικών και διπλωματών. Ο

---

1 http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AEhttp://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE

2 http://www.geo-mazis.gr/

χώρος μοιραία διαμορφώνει τις ανθρώπινες δραστηριότητες και έτσι σύμφωνα με το Ratzel η σωστή γνώση του χώρου θα διευκολύνει τις κρατικές υποθέσεις.

Όσο αφορά την Αγγλοσαξονική Γεωγραφική Σχολή της Γεωπολιτικής, ιδρυτής της υπήρξε ο γεωγράφος Sir Halford Mackinder[3] . Η αγγλική σχολή θέτει τη Γεωγραφία στο επίκεντρο των πολιτικοκρατικών αποφάσεων και επιδιώξεων ("θεωρία heartland"). Έτσι η γεωγραφία (Defay, 2007) αποτελεί για εκείνους κεντρικό εργαλείο στη διαδικασία λήψεις αποφάσεων για τις διεθνείς σχέσεις και τον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Και για τη γαλλική Γεωγραφική Σχολή της Γεωπολιτικής επικρατούν οι ίδιες αντιλήψεις με τη Γερμανική και Αγγλική σχολή, όσο αφορά το ρόλο της γεωγραφίας στον παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Η γεωπολιτική αποτελεί για όλες τις παραπάνω σχολές, την επιστήμη που σκοπό έχει να καταστήσει σαν παγκόσμια δύναμη το κράτος που η κάθε μία απ' αυτές τις σχολές εκπροσωπεί. Δεν είναι σύμπτωση βέβαια ότι η γεωπολιτική επιστήμη αναπτύχτηκε από αποικιακές δυνάμεις ή και ολοκληρωτικά καθεστώτα. Μην ξεχνάμε όμως ότι και η ανθρωπολογία-εθνολογία (που στις μέρες μας έχει ταυτιστεί περισσότερο με τον προοδευτικό χώρο) αναπτύχθηκαν στις αρχές του 19ου αι. πάλι υπό την πίεση της αποικιοκρατίας και την αναγκαιότητα μελέτης και κατανόησης των υπόδουλων τριτοκοσμικών πληθυσμών, ώστε η κατανόηση των άγνωστων αυτών κοινωνιών να βοηθήσει στον πιο γρήγορο εκπολιτισμό και υποταγή τους.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η γεωπολιτική (από τα χρόνια της δημιουργίας της μέχρι και τις μέρες μας) σαν επιστήμη δίνει προτεραιότητα στα κράτη. Οι λαϊκοί αγώνες έρχονται σε δεύτεροι μοίρα. Εδώ όμως γεννούνται πολλά ερωτηματικά. Για τη διαμόρφωση της ιστορίας δεν είναι υπεύθυνα μόνο τα κράτη αλλά και οι επαναστατικές δυνάμεις (Ζιν,2011 και Γκράμσι,2009). Άλλωστε οι επιστήμονες μέχρι το 1917 πίστευαν στην παντοδυναμία του κράτους που μόνο αυτό μπορεί να διαμορφώνει το γεωγραφικό χώρο. Θα πέσουν όλοι έξω με την μπολσεβίκικη επανάσταση που θα οδηγήσει στη Σοβιετική ένωση.

Δεν μπορεί βέβαια να αμφισβητηθεί ότι κυρίαρχη μορφή παραγωγής του χώρου είναι το κράτος. Σύμφωνα όμως με τις σχολές γεωπολιτικής που παρουσιάσαμε το μόνο κοινωνικό μόρφωμα που μπορεί να επηρεάσει ουσιαστικά τον χώρο και να επηρεαστεί από αυτόν είναι το κράτος. Τι γίνεται όμως με τα κινήματα βάσης, τους επαναστάτες συνδικαλιστές, τους αντάρτες

[3] http://old.turkmas.uoa.gr/mazissite/ekdoseis/makin.pdf

πόλεων αλλά και τα αντάρτικα στον τρίτο κόσμο; Η επανάσταση γενικά επηρεάζεται από τον χώρο όπως και τον επηρεάζει πχ το Παρίσι απόκτησε αυτό το κέντρο μετά την παρισινή εξέγερση του 1848 (Κουρλίορος,2011). Ο λόγος είναι προφανές. Οι επαναστάτες δεν πρέπει να ξεφεύγουν στα στενά, αντίθετα πρέπει να κυκλώνονται σε μία τεράστια πλατεία από το στρατό. Το δρόμο αυτόν της αρχιτεκτονικής σχεδίασης ακολούθησαν πολλές μεγαλουπόλεις. Ο χώρος διαμορφώνεται και διαμορφώνει αλληλένδετα και την επανάσταση μέσα από το πέρασμα των αιώνων.

Έτσι συμπεραίνει κάποιος την υποκειμενικότητα της γεωπολιτικής επιστήμης και της μελέτης του χώρου. Σε γενικές γραμμές όμως η ουσιαστική μελέτη της γεωγραφίας και η ολική γνώση και ανάλυση του χώρου (Harvey,2011),είναι σημαντικές προϋποθέσεις για την κατανόηση (και γιατί όχι και την αλλαγή) του κοινωνικού status. Ανατροπή στην πολιτική γεωγραφία είχαν φέρει οι γεωγράφοι Κροπότκιν και Ρεκλυ ήδη από τον 19ο αιώνα (Κουρλίορος, 2011). Ο Κροπότκιν στο σημαντικό του έργο «Αλληλοβοήθεια» τονίζει: «Η ιστορία, όπως έχει καταγραφεί ως τώρα, αποτελεί εξ ολοκλήρου περιγραφή των τρόπων και των μέσων με τα οποία προωθήθηκαν, κατοχυρώθηκαν και διατηρήθηκαν η θεοκρατία, ο μιλιταρισμός, η απολυταρχία και αργότερα η επικυριαρχία των πλουσιότερων τάξεων. Οι αγώνες μεταξύ των δυνάμεων αυτών στην πραγματικότητα αποτελούν την ουσία της ιστορίας [...] Από την άλλη πλευρά, παραβλέπεται ο παράγοντας "αλληλοβοήθεια"• οι συγγραφείς αυτής και της προηγούμενης γενιάς απλώς τον αρνήθηκαν ή τον διακωμώδησαν» (Κροπότκιν 2010, σελ. 241).

Εκείνη την εποχή οι πολιτικοί επιστήμονες προσπαθούσαν να κατανοήσουν την ιστορία και την κοινωνία μέσω της μελέτης του κράτους. Ο Κροπότκιν μελετά αντίθετα την πορεία της κοινωνίας ξεχωριστά και σε αντίθεση με το κράτος. Προτεραιότητα δίνει στις κοινότητες του μεσαίωνα και στο πως αυτές στο πέρασμα του χρόνου υποτάχθηκαν στα κράτη και τους βασιλιάδες. Με το ίδιο σκεπτικό η γεωπολιτική μπορεί να μελετηθεί ανάποδα: πως τα κινήματα βάσης, ο αναρχισμός, η αυτονομία κλπ επηρέασαν τον χώρο και επηρεάστηκαν από αυτόν. Η αλήθεια είναι ότι διάφοροι μαρξιστές αμφισβήτησαν την κυρίαρχη πολιτική σκέψη, όπως η Λουξεμπουργκ και ο Γράμσι (Γράμσι,2009) αλλά πάντα δίνοντας προτεραιότητα στη πρωτοπορία του κόμματος και όχι στις λαϊκές αυθόρμητες κινήσεις. Στη θέση του κράτους, εκείνοι έβαλαν το κόμμα.

Υπήρξαν όμως και φιλόσοφοι όπως και επαναστάτες που μελέτησαν το χώρο και έδωσαν βάση στις αυθόρμητες λαϊκές εξεγέρσεις και διεκδικήσεις, όπως οι

Καταστασιακοί και ο Ανρύ Λεφέβρ (Γκυ ντεμπορ,2000 και Λεφέβρ,2007). Επίσης έγιναν προσπάθειες για μία «κριτική γεωπολιτική» από τον Yves Lacoste (Parker,1998). Όμως οι παραπάνω προσπάθειες δεν ήταν αρκετές στο να μετατοπίσουν την επιστήμη της γεωπολιτικής από την κυρίαρχη ενασχόληση της που είναι η μελέτη των κινήσεων των κρατικών μηχανισμών και των οικονομικοπολιτικών διακρατικών συσχετισμών. Βέβαια στις μέρες μας η γεωπολιτική ασχολείται και με τη μελέτη μη κρατικών οργανώσεων (Defay, 2007),δηλαδή με τη μελέτη των διεθνών τρομοκρατικών δικτύων όπως είναι πχ η Αλ κάιντα και στο πως αυτές οι οργανώσεις απειλούν τα συμφέροντα των ισχυρών κρατών και των πολυεθνικών . Πάλι όμως αντικείμενο έρευνας είναι εξουσιαστικοί μηχανισμοί, γιατί μπορεί αυτά τα τρομοκρατικά δίκτυα να μη σχετίζονται άμεσα με κρατικές οντότητες αλλά αποσκοπούν και αυτά στην εξουσία.

Πέρα όμως από τη μελέτη και την κατανόηση των διεθνών γεωπολιτικών εξελίξεων (πολεμικές συγκρούσεις, συμμαχίες, οικονομικά συμφέροντα κλπ) που αφορούν τους εξουσιαστικούς ανταγωνισμούς , η γεωπολιτική επιστήμη συνεχίζει πρώτα και κύρια στις μέρες μας να είναι όργανο των κρατικών και οικονομικών δυνάμεων στον αγώνα για παγκόσμια επιβολή. Παράδειγμα αποτελούν οι διάφοροι «ειδήμονες» της γεωπολιτικής που εργάζονται για λογαριασμό του κάθε κράτους. Αυτό το γεγονός καθιστά τη γεωπολιτική επιστήμη ένα εργαλείο επιβολής των κρατικών συμφερόντων πάνω στο κοινωνικό σύνολο.

Όμως, όπως ήδη υποστηρίχθηκε, γεωπολιτική δεν παράγουν μόνο τα κράτη. Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν κάποια σημαντικά παραδείγματα επαναστατικών αντάρτικων και ο τρόπος που αυτά τα αντάρτικα αλληλοδιαμορώθηκαν με το χώρο. Η Μεξικάνικη επανάσταση (1910-1921) αποτελεί αδιαμφισβήτητα σημαντική ιστορική στιγμή της μεξικάνικης ιστορίας. Σε αυτήν την επανάσταση πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξε το αναρχικό κίνημα του Μεξικού. Το 1910 λοιπόν, ο Ζαπάτα ξεκινά την εκπληκτική του επαναστατική πορεία στο Μεξικό. Η διακήρυξη του έχει επηρεαστεί από τον Μεξικάνο αναρχικό Μαρόν και τον ρώσο γεωγράφο Κροπότκιν (Newell P and Pool D, 1997). Ο Ζαπάτα με το στρατό του πετυχαίνει σαρωτικές νίκες όμως θα πεθάνει από προδοσία το 1919.Το κίνημα του γεωπολιτικά δε θα επιβιώσει. Η πολιτική του κληρονομιά είναι όμως τεράστια. Αναφέρομαι στο κίνημα των Ζαπατίστας στην περιοχή των Τσιάπας όπου έχει εγκαθιδρύσει μια αυτόνομη ζώνη με κυρίαρχη ιδεολογία την άμεση δημοκρατία, μία άμεση δημοκρατία βασισμένη σε συγκερασμό

αναρχικών και αυτόνομων μαρξιστικών απόψεων. Οι Ζαπατίστας συνεχίζουν τον αγώνα τους μέχρι σήμερα παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες. Σε αυτό το παράδειγμα είναι φανερό ότι τη γεωπολιτική δε την ασκεί μόνο το κράτος με τις εξωτερικές σχέσεις του αλλά και τα επαναστατικά κινήματα με την δυναμική τους δράση. Ο Robert Harkavy [4]είχε πει ότι «Η Γεωπολιτική είναι η χαρτογραφική αναπαράσταση των σχέσεων μεταξύ των κυρίων αντιτιθεμένων δυνάμεων». Παρά το γεγονός ότι σαν αντιτιθέμενες δυνάμεις εκείνος έβλεπε μόνο τις κρατικές οντότητες, δεν μπορούμε να αρνηθούμε την ορθότητα του ορισμού του αν στις δυνάμεις με γεωπολιτικό ρόλο προσθέσουμε τις αυτόνομες και μη χειραγωγούμενες δυνάμεις από τα κράτη. Πράγματι σε κάποιες περιοχές του Μεξικού η γεωπολιτική διαμορφώνεται από τις αντιτιθέμενες δυνάμεις που είναι τα δυναμικά αυτόνομα κινήματα από τη μία και το αστικό κράτος από την άλλη.

Ένα άλλα ιστορικό παράδειγμα αναρχικού κινήματος με τεράστια γεωπολιτική επιρροή και μέχρι πρότινος παντελώς αγνοημένη από την κυρίαρχη ιστοριογραφία (μαρξιστική και αστική) αποτελεί το κίνημα του Νεστωρ Μάχνο (Μπιελάς και Μπιελάς,2008). Στη διάρκεια του 1ου παγκοσμίου πολέμου και ενώ η οκτωβριανή επανάσταση ήταν ήδη γεγονός, η Ουκρανία αποτέλεσε πεδίο σφοδρών συγκρούσεων.

Έτσι κατά την Αυστρογερμανική εισβολή του 1918 ο στρατός κατοχής άρχισε να λεηλατεί την ύπαιθρο. Ο Μάχνο οργάνωσε μια ένοπλη αντίσταση και αντιστάθηκε στις δυνάμεις κατοχής. Μετά από σκληρές και νικηφόρες μάχες στον Μάχνο δόθηκε ο τίτλος Μπάτκο (πατέρας) από τους στρατιώτες του (Μπιελάς και Μπιελάς,2008). Όταν τελικά το Νοέμβρη του 1918 ο 1ος παγκ. Πόλεμος έληξε με ήττα της Γερμανίας, οι Γερμανοί αποχώρησαν από την Ουκρανία . Τότε η Ουκρανία έγινε ένα από τα σημαντικότερα πεδία μαχών του εμφυλίου (Τζολ ,1975). Οι αναρχικοί συμμάχησαν με τους μπολσεβίκους ενάντια στους «εχθρούς της επανάστασης». Μέσα σε αυτό το κλίμα του εμφυλίου, οι αναρχικοί αγωνίζονται για την επιβολή των ελεύθερων σοβιέτ. Οι Μαχνοβικοί επέδειξαν εξαιρετικές τακτικές ανταρτοπόλεμου και επιδόθηκαν αρχικά σε πόλεμο φθοράς με τους αντιπάλους τους.

Όμως δεν πήραν μέρος μόνο σε μικροσυγκρούσεις. Στη συνέχεια του εμφυλίου, βρέθηκαν σε μεγαλύτερες μάχες. Ο στρατός του Μάχνο μάλιστα στην ακμή του

---

[4] http://www.geo-mazis.gr/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1&lang=en

αποτελούνταν από δεκάδες χιλιάδες και βάδιζε κάτω από τα λάβαρα «Ελευθερία ή θάνατος» και «Η γη στους αγρότες, τα εργοστάσια στους εργάτες». Αν και δεν είναι λίγοι αυτοί που καταδικάζουν το μαχνοβίτικο κίνημα σαν αποτυχημένο [5],οι μαχνοβίτες για κάποιο διάστημα έλεγχαν και πόλεις εκτός από ύπαιθρο όπου προσπάθησαν να εφαρμόσουν αναρχικές κοινωνικές πρακτικές όπως η κολεκτιβοποίηση. Με άλλα λόγια και για μικρό χρονικό διάστημα, μία αναρχική κοινωνία μπόρεσε να υπάρξει.

Ο Μάχνο συμμάχησε με τους Μπολσεβίκους (Μπιελάς και Μπιελάς,2008) ενάντια στις δυνάμεις των «Λευκών», αλλά αυτές οι συμμαχίες επανειλημμένα κατέρρεαν. Τελικά, ο Κόκκινος Στρατός νίκησε τον αναρχικό επαναστατικό σώμα και ο Μάχνο με άλλους αναρχικούς έφυγε στην εξορία (Τζολ ,1975).

Η ήττα του μαχνοβίτικου κινήματος οδήγησε όμως αυτή την προσπάθεια στη λήθη, καθώς οι νικητές μπολσεβίκοι συκοφάντησαν το Μάχνο και το κίνημα του όπως και τους εξεγερμένους ναύτες της Κρονστάνδης (Τζολ ,1975). Ένα κλασσικό παράδειγμα πολέμιου των αναρχικών της Ρωσίας αποτελεί ο Τρότσκι (Ulam ,1969).

Μέχρι και πρόσφατα ο Μάχνο ήταν ξεχασμένος ακόμα και στην Ουκρανία. Η συνεισφορά του Μάχνο όμως στην γεωπολιτική διαμόρφωση της Σοβιετικής Ένωσης όπως και να έχει είναι μεγάλη κάτι που τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται και από τους ιστορικούς. Χωρίς τον Μάχνο ίσως η Ουκρανία να μην σοβιετοποιούνταν ποτέ καθώς ο στρατός του, αφού πρώτα αντιστάθηκε δυναμικά στον γερμανικό στρατό κατοχής, ήταν εκείνος που ουσιαστικά συνέτριψε τους «Λευκούς» αντεπαναστάτες (Μπιελάς και Μπιελάς, 2008). Επίσης το γεγονός ότι συγκρούστηκε με τους μπολσεβίκους, κάνει το κίνημα του συμπαθή σε αυτούς που απεχθάνονται τον μπολσεβίκικο ολοκληρωτισμό.

Έτσι τα τελευταία χρόνια η περίπτωση του Μάχνο έχει γίνει σχετικά γνωστή. Οι μαχνοβίτες έχουν γίνει σήμερα έμπνευση για το διεθνές αναρχικό κίνημα. Η γνωστοποίηση της περίπτωσης τους όμως έχει και κάποιες παρενέργειες. Στην Ουκρανία ο Μάχνο παρουσιάζεται από τους κράτιστες και τους ακροδεξιούς σαν εθνικός ήρωας (αποκρύπτονται έτσι τα διεθνιστικά και αναρχικά του πιστεύω) που πολέμησε τους μπολσεβίκους. Ειδικά πρόσφατα μετά τις συγκρούσεις με τους φιλορώσους αυτονομιστές (οι οποίοι σωστά ή λάθος παρομοιάζονται από μερίδα των Ουκρανών με τον κόκκινο στρατό), η

---

[5] http://www.marxist.com/History-old/russia_peasants.htm

ουκρανική κυβέρνηση κυκλοφόρησε νόμισμα με τη μορφή του, προφανώς για να προπαγανδίσει με την ιστορική μορφή του, τη νέα «αντιμπολσεβίκικη» πάλη. Έτσι το κίνημα του Μάχνο αποτελεί και σήμερα σαν ιστορικό παράδειγμα έμπνευση στους πολιτικούς αγώνες, άλλοτε εμπνέοντας τους πραγματικούς πολιτικούς απόγονους του και άλλοτε εμπνέοντας άλλες πολιτικές δυνάμεις (αφού πρώτα βέβαια παραποιήθηκε στο όνομα των πολιτικών σκοπιμοτήτων).

Άλλο παράδειγμα αποτελεί το αντιεξουσιαστικό αντάρτικο που ηγήθηκε ο Αουγκίστο Σαντίνο, ο νικαραγουανός επαναστάτης που ηγήθηκε της εξέγερσης εναντίον της αμερικανικής στρατιωτικής κατοχής της Νικαράγουας μεταξύ 1927 και 1933 (Hodges, 1986) και της κυβέρνησης της χώρας (που οι επαναστάτες κατηγορούσαν σαν μαριονέτα των ΗΠΑ). Ο Σαντίνο ασπαζόταν (εκτός από θρησκευτικές αντιλήψεις επηρεασμένες από τον επαναστατικό πνευματισμό) ένα περίεργο μείγμα αναρχο-κομμουνισμού και αναρχοσυνδικαλισμού (Hodges, 1986). Παρά τις πολιτικές ασάφειες του, ο Σαντίνο και το αντάρτικο του κινούνταν σταθερά προς τα αριστερά σε αντίθεση με άλλα αντάρτικα της εποχής που παρά το γεγονός ότι πολεμούσαν το καθεστώς της Νικαράγουας δεν είχαν αριστερό προσανατολισμό [6]. Ο στρατός του Σαντίνο είχε υιοθετήσει την κόκκινη και μαύρη σημαία (σημαία των αναρχικών). Στις ζώνες που έλεγχαν οι αντάρτες του, δίνονταν ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση στην οργάνωση αγροτικών συνεταιρισμών.

Το 1933 οι αμερικάνοι πεζοναύτες αποχωρούν και η πρόσφατα εκλεγμένη κυβέρνηση της Νικαράγουας ήταν έτοιμη να συμβιβαστεί με το Σαντίνο και το αντάρτικο του. Όμως το 1934 ο Σαντίνο δολοφονείται κατόπιν εντολής του Διοικητή της Εθνοφρουράς, στρατηγού Αναστάσιο Σομόζα (ο οποίος θα εγκαινιάσει τελικά το 1937 μία νέα περίοδο δικτατορίας για την πολύπαθη χώρα). Μετά τη δολοφονία του Σαντίνο οι συνεταιρισμοί που το αντάρτικό του είχε δημιουργήσει διαλύθηκαν από το στρατηγό Σομόζα. Η δυναστεία Σομόζα θα κυβερνήσει τη Νικαράγουα με τις ευλογίες των ΗΠΑ μέχρι το 1979.Αν και ο Σαντίνο ηττήθηκε η επιρροή του υπήρξε τεράστια. Το Μέτωπο Εθνικής Απελευθέρωσης Σαντινίστας το οποίο υπήρξε μαρξιστικό κίνημα που ανέτρεψε την κυβέρνηση Σομόζα το 1979 και κατέλαβε την εξουσία, πήρε το όνομα του από το Σαντίνο και προφανώς εμπνεύστηκε από εκείνον. Ενδεικτικά αναφέρω ότι αν και οι Σαντινίστας υπήρξαν μαρξιστικό κίνημα η σημαία τους ήταν κοκκινόμαυρη και όχι η κόκκινη. Η αλήθεια είναι βέβαια ότι η κοκκινόμαυρη σημαία είναι το σύμβολο της πλειοψηφίας των αναρχικών και αντιεξουσιαστών

[6] http://www.struggle.ws/issues/war/afghan/pamwt/antiimp.html

(όπως είπαμε ήταν και του Σαντίνο). Ίσως λοιπόν η επιλογή του χρώματος της σημαίας έγινε σαν φόρο τιμής στο Σαντίνο και το αντάρτικο του.

Το πιο γνωστό όμως παράδειγμα αναρχικής δράσης που διαμόρφωσε ξεκάθαρα το γεωπολιτικό τοπίο της εποχής δεν είναι άλλο από τη συμμετοχή της αναρχοσυνδικαλιστικής οργάνωσης CNT-FAI στον ισπανικό εμφύλιο (1936-1939). Την οργάνωση αυτή υποστήριζαν (Τόμας,1992) περισσότεροι από 2 εκατομμύρια εργάτες.

Ο ισπανικός εμφύλιος πόλεμος ξεκίνησε, όταν οι ισπανοί εθνικιστές υπό την καθοδήγηση του στρατηγού Φρανθίσκο Φράνκο προσπάθησαν να καταλύσουν τη Δημοκρατική Ισπανική Κυβέρνηση. Οι αναρχικοί στήριξαν τους δημοκρατικούς και μάλιστα κάποια μέλη της CNT σε μία το λιγότερο αμφιλεγόμενη κίνηση ανάλαβαν υπουργικές θέσεις στην κυβέρνηση. Πέρα όμως απ' αυτό το γεγονός, ο ρόλος της CNT-FAI στον ισπανικό εμφύλιο ήταν πολύ πιο ουσιώδης. Η πολιτοφυλακή της CNT υπό της καθοδήγηση του Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι κατέστειλε μέσα σε μια μέρα το φασιστικό πραξικόπημα που εκδηλώθηκε στη Βαρκελώνη στις 19 Ιουλίου του 1936 (Τζόλ,1975). Οι νίκες της «Ταξιαρχίας Ντουρρούτι» στο μέτωπο της Αραγονίας οδήγησαν στην εγκαθίδρυση αναρχικών κολεκτίβων στην Καταλονία και στην Αραγονία. Ο αναρχισμός για δεύτερη φορά, μετά το πείραμα του Μάχνο στην Ουκρανία, εφαρμοζότανε στην πράξη.

Ο θάνατος, όμως, του Ντουρρούτι, αλλά και η αντεπανάσταση των σταλινικών τον Ιούλιο του 1937 οδήγησαν τους αναρχικούς στην ήττα (Paz,2006) και στην παράκαμψη τους από άλλες αντιφασιστικές δυνάμεις (σοσιαλιστές, σταλινικοί κλπ). Επίσης οι επαναστατικές δυνάμεις που αρχικά ήταν οργανωμένες σε πολιτοφυλακές τελικά στρατικοποιήθηκαν (κάτι που σίγουρα δεν ήταν αναρχική επιλογή). Ο στρατός όμως που προέκυψε από αυτές τις εξελίξεις, βρισκόταν υπό τον έλεγχο κομμουνιστών και σοσιαλιστών. Παρά όμως την πτώση της επιρροής των αναρχικών στη διάρκεια του εμφυλίου, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι αναρχικές κολεκτίβες λειτούργησαν μέχρι το τέλος του εμφυλίου και χιλιάδες αναρχικοί πολέμησαν στις γραμμές του δημοκρατικού στρατού (μετά τη διάλυση δηλαδή των πολιτοφυλακών και τη στρατικοποίηση των επαναστατικών δυνάμεων). Πάντως η επιρροή της CNT-FAI στην εδραίωση του δημοκρατικού αντιφασιστικού μετώπου είναι γεγονός αναμφισβήτητο άσχετα αν η τελική κατάληξη ήταν η νίκη των Φρανκιστών.

Μετά τη νίκη του Φράνκο, η αντίσταση στο φασισμό συνεχίστηκε με σαμποτάζ και ένοπλες συγκρούσεις (Τέλεζ,1978). Μέχρι το 1960 που έλαβε τέλος το αντάρτικο των γκουερίλας έγιναν πολλές μάχες με τις δυνάμεις ασφαλείας και χιλιάδες αγωνιστές πέθαναν. Περιβόητοι αναρχικοί ήταν ο Φραντσίσκο Σαμπατέρ Λιόπαρτ (γνωστός ως Τσίκο Σαμαπατέ) και ο Χοσέ Λουϊς Φασέριας [7] οι οποίοι και σκοτώθηκαν το 1960. Το βαρύ κόστος του αίματος και οι χιλιάδες συλλήψεις αγωνιστών στην Ισπανία οδήγησαν την CNT να εγκαταλείψει την ένοπλο δράση. Πάραυτα μαζί με την ETA υπήρξαν ουσιαστικά οι μόνες οργανώσεις που αντιστάθηκαν στον Φράνκο.

Παραπάνω επικεντρωθήκαμε σε τέσσερα σημαντικά κινήματα δηλαδή στο αντάρτικο του Μάχνο, σε αυτό του Ζαπάτα, στη δράση της CNT-FAI στον ισπανικό εμφύλιο και στο αντάρτικο που ηγήθηκε ο Σαντίνο. Θα προσπαθήσουμε τώρα να κάνουμε μία αποτίμηση της επίδρασης που αυτά τα κινήματα είχαν στο χώρο και στο χρόνο.

Αναφέραμε ήδη ότι ο χώρος επηρεάζει και επηρεάζεται από τους επαναστάτες. Πράγματι τα μεγάλα επαναστατικά γεγονότα επηρεάζουν το αστικό τοπίο. Τα μαζικά αντιεξουσιαστικά κινήματα όμως που παρουσιάσαμε λόγω της σχετικής βραχυβιότητας τους, δεν πρόλαβαν να επηρεάσουν ουσιαστικά τον αστικό χώρο σε αρχιτεκτονικό επίπεδο, όπως πχ έκαναν οι μπολσεβίκοι με το σοβιετικό ρεαλισμό. Μπόρεσαν όμως να μετατρέψουν το χώρο, έστω βραχυπρόθεσμα, δημιουργώντας κομμούνες, κολεκτίβες και συνεταιρισμούς (Εντσενσμπέργκερ,2005) εκεί που πριν υπήρχε μεγαλοιδιοκτησία (βιομηχανίες, βιοτεχνίες και τσιφλίκια) που κατασχέθηκε από τους επαναστάτες.

Σε πολιτικό επίπεδο, βασικό συμπέρασμα που συνάγεται είναι ότι το αναρχικό κίνημα έφτασε χοντρικά στο απόγειο της επαναστατικής του δράσης το χρονικό διάστημα μεταξύ του 1910 (αρχή της Μεξικάνικης επανάστασης) και του 1939 (έτος λήξης του ισπανικού εμφυλίου και έναρξης του 2^{ου} παγκ. Πολέμου). Εκείνα τα χρόνια κατάφερε να συνταράξει την οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα σε χώρες «υπανάπτυχτες» και κυρίως αγροτικές, όπως ήταν η Ρωσία, το Μεξικό και η Ισπανία. Η αλήθεια είναι ότι τα πιο σημαντικά επαναστατικά γεγονότα διαδραματίστηκαν εκεί (ασχέτως αν οι αναρχικοί τελικά ηττηθήκαν) και όχι στον «αναπτυγμένο» κόσμο. Έτσι επιβεβαιώθηκε η άποψη του Μπακούνιν για τη δυνατότητα πραγματοποίησης επαναστάσεων σε χώρες

[7] http://anarchyarchives.blogspot.com/2009/09/cnt-confederacion-nacional-del-trabajo.html

που δεν ήταν αναπτυγμένες (χώρες με κυρίως αγροτικό πληθυσμό) σε αντιδιαστολή με τον Μαρξ που πίστευε ότι η επανάσταση ήταν δυνατή μόνο στον αναπτυγμένο και βιομηχανικό κόσμο (όπου το προλεταριάτο θα καθοδηγούσε τις επαναστατικές διαδικασίες). Πράγματι μεγάλο ποσοστό των αγωνιστών που πολέμησαν στα αναρχικά αντάρτικα ήταν αγρότες. Αλλά και οι Ζαπατίστας στις μέρες μας έχουν έντονο το αγροτικό στοιχείο.

Βέβαια δε θα πρέπει κανείς να ξεχνά το σημαντικό ρόλο των αναρχικών στις αναπτυγμένες χώρες. Ενδεικτικά αναφέρω την Παρισινή Κομούνα, τη δημιουργία κολεκτίβων από αναρχικούς και ουτοπικούς σοσιαλιστές σε διάφορες πόλεις του δυτικού κόσμου, τη συμμετοχή χιλιάδων ανθρώπων σε αναρχοσυνδικαλιστικές οργανώσεις (όπως πχ η IWW στις ΗΠΑ) κλπ.

Τελικά η συνεισφορά αυτών των αναρχικών και αντιεξουσιαστικών κινημάτων, είναι αναμφισβήτητη στον πόλεμο ενάντια στον καπιταλισμό αλλά και στα φασιστικά καθεστώτα. Αυτά λοιπόν τα κινήματα για κάποια χρόνια είχαν μεγάλη επιρροή στο γεωπολιτικό παιχνίδι της εποχής. Στη γεωπολιτική σύγκρουση με τα κράτη, οι αναρχικοί μπόρεσαν, έστω βραχυπρόθεσμα, να αποσπάσουν αρκετό χώρο από τα κράτη και να προσπαθήσουν να εφαρμόσουν εκεί τα ιδεολογικά τους πιστεύω. Επιπρόσθετα, οι αναρχικοί ακολούθησαν τη δική τους τακτική ενάντια στον καπιταλισμό και το φασισμό, προσεταιριζόμενοι τα κατώτερα οικονομικά στρώματα (πχ ακτήμονες αγρότες),προχωρώντας συνήθως σε άμεσες πολιτικές κινήσεις (πχ κολεκτιβοποιήσεις) και πολιτικές συμμαχίες όπου ήταν δυνατόν και τους το επέτρεπε η ηθική τους (πχ με τους μπολσεβίκους στη διάρκεια του ρώσικου εμφυλίου). Επίσης, όπως θα δούμε παρακάτω αναλυτικά, είχαν και αρκετές μεγάλες επιτυχίες σε στρατιωτικό επίπεδο. Σε γενικές γραμμές λοιπόν, μπορούμε να μιλήσουμε για μία «αναρχική γεωπολιτική».

Αιτία για την ήττα αυτών των ισχυρών αναρχικών και αντιεξουσιαστικών κινημάτων, αποτελεί σίγουρα το γεγονός ότι οι αναρχικοί δε μπόρεσαν σχεδόν πουθενά να γίνουν η πλειοψηφία και άρα δεν είχαν την κατάλληλη ισχύ (πολιτική και στρατιωτική βεβαίως) για να προχωρήσουν στην αλλαγή της κοινωνίας. Δύσκολα συμμαχούσαν με άλλες δυνάμεις και έπεφταν συχνά θύματα προδοσίας. Το κίνημα της μαχνοβίτσας πχ ηττήθηκε από τους πρώην συμμάχους του, τους μπολσεβίκους. Οι αναρχικοί ήταν ίσως αρκετά ρομαντικοί για εκείνες τις σκληρές εποχές (Τζολ,1975).

Σε μία περίπτωση, εκείνη της Ισπανίας όμως οι αναρχικοί υπήρξαν πράγματι υπολογίσιμη δύναμη (Εντσενσμπέργκερ,2005). Εκεί ένας συνασπισμός από ξένους παράγοντες (Χίτλερ, Στάλιν, Μουσολίνι κλπ) στράφηκε εναντίον τους. Ευθύνη όμως έχουν και οι ίδιοι με τις διάφορες παλινωδίες τους, όπως εκείνη με τους "αναρχικούς" υπουργούς που συμμετείχαν στην δημοκρατική κυβέρνηση (Τόμας,1992).

Από την άλλη δεν πρέπει να μετρούνται τα γεγονότα αποκλειστικά έτσι, με γνώμονα δηλαδή ποιός έχασε και ποιος κέρδισε σε κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή (Τζολ,1975). Κλασσικό παράδειγμα άλλωστε αποτελεί η περίπτωση του χριστιανισμού που τους πρώτους αιώνες αποτελούσε ένα περιθωριακό και ηττημένο κίνημα για να κυριαρχήσει στη συνέχεια ολοκληρωτικά στην Ευρώπη (και όχι μόνο) εις βάρος των αντίπαλων ιδεολογικών του τάσεων.

Έτσι λοιπόν και όσο αφορά τη γεωπολιτική επιρροή του αναρχισμού, η επιρροή αυτή δεν πρέπει να μετράται με γνώμονα αποκλειστικά τη νίκη ή την ήττα. Είναι αλήθεια βέβαια ότι μέχρι και το 1939, η ήττα των αναρχικών σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο υπήρξε γεγονός, καθώς ακόμα και εκεί που διεκδίκησαν με αξιώσεις να πραγματώσουν την αναρχία (πχ Ρωσία, Ισπανία κλπ) δεν τα κατάφεραν. Επιπρόσθετα, ο 2ος παγκ. Πόλεμος θα χαρακτηριστεί από τη ραγδαία άνοδο του εθνικισμού, ενώ θα καταλήξει στο θρίαμβο του κομμουνισμού και της αστικής δημοκρατίας. Σε διεθνή επίπεδο, όλα αυτά βέβαια είχαν αρνητική επίδραση στους αναρχικούς. Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν τον πόλεμο, ο αναρχισμός υποχωρεί και άλλο για να ξεκινήσει να ανακάμπτει ουσιαστικά μετά τα γεγονότα του Μάη του 68.

Παρά όμως την «ήττα» τους, έδειξαν αυτά τα κινήματα, σε περιορισμένο χρονικό έστω διάστημα, ότι ένα διαφορετικό μάχιμο μοντέλο οργάνωσης της κοινωνίας μπορεί να υπάρξει και αυτό είναι κάτι που έχει μιμητές στο δικό μας παρόν (και προφανώς θα έχει μιμητές και στο μέλλον). Το κλασσικό παράδειγμα είναι ο Ζαπάτα που η ήττα του με το πέρασμα του χρόνου μετατρέπεται σε νίκη αν αναλογιστούμε τους επίγονους του, δηλαδή τους Ζαπατίστα και την παγκόσμια επιρροή τους στο σήμερα.

Ερχόμενοι στο παρόν λοιπόν το κίνημα των Ζαπατίστας δημιούργησε ένα παγκόσμιο ιδεολογικό ρεύμα επηρεάζοντας τη νεολαία των δυτικών μητροπόλεων. Εκεί ο μύθος των Ζαπατίστας μετουσιώνεται σε δράση στις σύγχρονες μητροπόλεις του δυτικού πολιτισμού (αστικός ζαπατισμός). Οι

Ζαπατίστας δώσανε έμπνευση σε κινήματα πόλεων που παρά το γεγονός ότι δεν μπορούσαν να βασιστούν στη γη και την αγροτική επάρκεια όπως οι Τσιάπας, εφάρμοσαν άλλες επαναστατικές τακτικές επιβεβλημένες από το αστικό τοπίο (καταλήψεις κτιρίων, γενικές συνελεύσεις-άμεση δημοκρατία στις γειτονιές, οργανώσεις ανέργων κλπ).

Οι Ζαπατίστας έχουν επηρεάσει και την αυτόνομη περιφέρεια των Κούρδων της Rojava (που δρουν υποστηρίζοντας την άμεση Δημοκρατία και τον ελευθεριακό σοσιαλισμό) και που μέσα στον εμφύλιο της Συρίας προασπίζονται την αυτονομία τους απέναντι στους ισλαμιστές αντάρτες, διαμορφώνοντας και αυτοί με τη δράση τους το γεωπολιτικό σκηνικό του εμφυλίου της Συρίας.

2.ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

Διαχρονικά όσες επαναστάσεις ήταν επιτυχημένες αυτό το όφειλαν στις στρατιωτικές επιτυχίες τους (Σταματάκης επιμ ,2014). Και αυτές με τη σειρά τους οφείλονταν στην πρωτοτυπία και τον πειραματισμό που επεδείκνυαν οι επαναστάτες για να αντιπαρέλθουν την στρατιωτική υπεροχή του εχθρού. Πράγματι υπάρχει κάτι κοινό στις νίκες των γάλλων επαναστατών το 1793,στις νίκες των Χουσιτών ενάντια στις παπικές δυνάμεις κλπ. Και αυτό είναι η πρωτότυπη αυθεντική σκέψη που έρχεται από την επαναστατική πολιτική ζωή για να επηρεάσει τη στρατιωτική σκέψη και τη στρατηγική πχ οι Γάλλοι επαναστάτες ήταν οι πρώτοι που χρησιμοποίησαν στη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων της Γαλλικής επανάστασης αερόστατα (ήταν οι πρώτου που έκαναν ουσιαστικά χρήση και του εναέριου χώρου).

Ένα άλλο παράδειγμα αποτελούν οι Χουσίτες (και ειδικά η επαναστατική και πρωτοκομουνιστική παράταξη τους, αυτή των θαβωριτών) που έχοντας απέναντι ένα υπέρτατο στρατό (οι ίδιοι είχαν ελάχιστους σιδερόφρακτους ιππείς σε αντίθεση με τις παπικές δυνάμεις) εφάρμοσαν μία μέθοδο πρωτότυπη και καταστροφική: Τα βαγόνια-φρούρια (Kautsky , κ.α. 2011). Έτσι αντιμετώπισαν με επιτυχία τους κατάφρακτους ιππότες αφού τους προκαλούσαν κυριολεκτικά πανωλεθρία πίσω από τα πολεμικά κάρα .

Ερωτηματικά αφήνει το γεγονός ότι οι παπικές δυνάμεις καθυστέρησαν τόσο πολύ στο να αντιμετωπίσουν αυτή την τακτική. Η απάντηση όμως είναι σχετικά

απλή. Ο τρόπος μάχης των παπικών δυνάμεων, η εφόρμηση δηλαδή των ιπποτών εμπεριείχε ταξικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά(Kautsky , κ.α. 2011). Ήταν αποτέλεσμα της φεουδαρχίας (Σταματάκης επιμ. 2014) και υποδήλωνε την ανωτερότητα του ιππότη (συνήθως αριστοκράτη) σε σχέση με τον πεζό (χωρικό). Το σύστημα αυτό μάχης δεν μπορούσε να αλλάξει γιατί έτσι θα απειλούνταν όλο το κοινωνικό σύστημα. Οι αγρότες έπρεπε να παραμένουν απλοί κομπάρσοι στη μάχη (όπως και στη ζωή).

Οι Θαβωρίτες όμως κατάργησαν το διαχωρισμό πλούσιοι-φτωχοί. Ο πεζός είχε πλέον αξία. Πίσω από τις άμαξες-φρούρια προκαλούσε απώλειες στους ιππότες με τα πυροβόλα. Οι ιππότες βλέπανε ότι το σύστημα τους δεν είχε καμία ελπίδα. Και όμως αυτοί συνέχιζαν το ίδιο τροπάριο (Kautsky , κ.α. 2011). Και ο λόγος είναι απλός. Κάθε ανατροπή στο στρατηγικό επίπεδο ίσως προκαλούσε κοινωνικές αναταράξεις. Έτσι υποτιμούσαν ακόμα και τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις (πχ πυροβόλα) για να μην υποτιμηθεί ο ρόλος του σιδερόφρακτου και πανίσχυρου ιππότη. Φοβόταν λοιπόν το στρατιωτικό κατεστημένο ότι αν οι πεζοί γινόταν πιο χρήσιμοι θα διεκδικούσαν από τον πάπα και τους αριστοκράτες περισσότερα δικαιώματα και απολαβές στην κοινωνική ζωή. Κάτι τέτοιο βέβαια δε θα μπορούσε να γίνει δεκτό από το τότε κατεστημένο (εκκλησία, αριστοκρατία κλπ).

Διαβάζοντας κανείς ιστορία, διαπιστώνει τελικά ότι τα περισσότερα στρατηγικά δόγματα και οι πολεμικές τακτικές εμπεριέχουν το στοιχείο του κατεστημένου. Οι επαναστάσεις (ειδικά οι επιτυχημένες) αντίθετα τροφοδοτούν την στρατηγική σκέψη με νέο αίμα. Αυτό γίνεται με δύο τρόπους. Πρώτον, η στρατηγική σκέψη τροφοδοτείται στη διάρκεια των επαναστάσεων με ανθρώπους που έρχονται από φτωχότερα κοινωνικά στρώματα και έχουν να προσθέσουν ιδέες και τρόπους σκέψεις αποκλεισμένους μέχρι τότε. Δεύτερον, η ανανέωση μπορεί να προέρχεται από επαναστάτες που προέρχονται από τα ανώτερα στρώματα και φυσικά διακρίνονται από επαναστατική και αιρετική (για το κατεστημένο) σκέψη.

Οι παραπάνω λοιπόν επαναστάτες με την πρωτότυπη και ανατρεπτική σκέψη δε διστάζουν να χρησιμοποιήσουν τα τεχνολογικά επιτεύγματα αλλά και ανορθόδοξες μεθόδους μάχης ενώ τέλος θα επαναπροσδιορίσουν και τη χρήση του χώρου. Όσο αφορά μάλιστα τη σχέση της στρατιωτικής τέχνης με το χώρο (Σταματάκης επιμ. 2014), ένα από τα βασικά στοιχεία της τέχνης αυτής αποτελεί η σωστή χρήση του χώρου (πχ επιλογή της τοποθεσίας που θα δοθεί η μάχη, αποφυγή παγίδων-ενεδρών, σχεδιασμό επιθετικών ενεργειών-εισβολών με βάση

τη γεωγραφία κλπ). Το στρατιωτικό τότε κατεστημένο δέχεται συντριπτικά κτυπήματα και περνά αρκετός καιρός για να συνέλθει και να αντεπιτεθεί (πολλές φορές μάλιστα μιμούμενο τις τακτικές των επαναστατών).

Συνεχίζοντας αυτή τη διαχρονική επαναστατική παράδοση, οι αναρχικοί από τα μέσα περίπου του 19ου αι. (όπου και εμφανίστηκαν σαν διακριτό κομμάτι των επαναστατών δυνάμεων) παίξανε σημαντικό ρόλο στις επαναστάσεις και στις εξεγέρσεις , ενώ όπως θα δούμε παρακάτω καινοτόμησαν σε στρατιωτικές τακτικές αλλά και στη χρήση τεχνολογίας και του χώρου.

Ειδικότερα η δράση τους ήταν καθοριστική σε πολλές πολεμικές συγκρούσεις από τις αρχές του 20ου αιώνα μέχρι και την έκρηξη του 2ου παγκοσμίου πολέμου. Ο Νέστωρ Μάχνο θεωρείται σήμερα πολύ καλός στρατηγός που ηγήθηκε ενός οργανωμένου και πειθαρχημένου στρατού που δεν επιδίδονταν σε πλιάτσικα (Ζουρίδης, 2005) και διακρινόταν από την ισχυρή υγειονομική του υπηρεσία (δέκα νοσοκομεία λειτουργούσαν για την περίθαλψη των μαχνοβίτων). Επίσης στο στρατό του Μάχνο πολέμησαν και αρκετοί Έλληνες της Νότιας Ουκρανίας.

Ο στρατός του Μάχνο λοιπόν πολέμησε το χρονικό διάστημα 1918-1921, με εκπληκτικά αποτελέσματα ενάντια σε πολλές εχθρικές δυνάμεις, όπως ήταν οι Αυστριακοί και οι Γερμανοί, οι Ουκρανοί εθνικιστές του Πετλιούρα, οι Λευκοφρουροί , οι Μπολσεβίκοι κλπ. Το μέτωπο του ρώσικου εμφυλίου, υπήρξε ένα ρευστό μέτωπο όπου συγκρούστηκαν τα συμφέροντα πολλών συγκρουόμενων ιδεολογικά παρατάξεων (εθνικιστές, σοσιαλιστές, κομμουνιστές, οπαδοί του τσάρου, στρατιωτικές δυνάμεις ξένων χώρων κλπ) και που οι σύμμαχοι του χθες μπορούσαν να γίνουν οι εχθροί του σήμερα. Η σημαντικότερη δύναμη των αντεπαναστατών υπήρξαν οι «Λευκοί». Αν και πολλοί «Λευκοί» υπήρξαν τσαριστές, ο τσαρισμός δεν ήταν ο συνδετικός ιδεολογικός κρίκος αυτού του κινήματος (πράγματι υπήρξαν «Λευκοί» που ήταν οπαδοί της δημοκρατίας, ρεπουμπλικάνοι, σοσιαλιστές κλπ).Το κύριο ιδεολογικό στίγμα των Λευκοφρουρών υπήρξε ο αντικομουνισμός.

Ο στρατός των μαχνοβιτών βασίστηκε στην αυτοδιαχείριση (Βολίν,2007). Έτσι οι διοικητές όλων των μονάδων του στρατού εκλεγόταν από τους απλούς οπλίτες, ενώ σε καταστάσεις έκτατης ανάγκης διοριζόταν αυτόματα από κάποιο διοικητή (πχ το Μάχνο),αρκεί το πρόσωπο που διοριζόταν να γινόταν αποδεκτό από τους αντάρτες που θα διοικούσε. Επίσης ο στρατός βασίστηκε στην εθελοντική στράτευση και όχι στη βίαιη επιστράτευση (ίσως όμως δεν τηρήθηκε αυτή η

τακτική πάντα και οι μαχνοβίτες ενδέχεται να προχώρησαν και σε υποχρεωτική στράτευση). Σημαντική υπήρξε και η έννοια της αυτοπειθαρχίας (Βολίν,2007) που σημαίνει ότι όλοι οι κανόνες της πειθαρχίας καταρτίστηκαν από τις επιτροπές των ανταρτών. Τέλος οι αντάρτες σε συνελεύσεις αποφάσιζαν για την πολιτική του στρατού.

Ο Μαχνοβίτικος στρατός δεν είχαν καμία ήττα εκτός από αυτή που υπέστη από τον Τρότσκι στο τέλος του εμφυλίου .Ο Μαχνοβίτικος στρατός λοιπόν σημείωσε μία αξιοσημείωτη εποποιία πολεμώντας με πολλούς αντιπάλους (Γερμανούς, αντιεπαναστάτες, Μπολσεβίκους κλπ). Η αιτία αυτής της εποποιίας πρέπει να αναζητηθεί στην άριστη γνώση των μεθόδων του ανταρτοπόλεμου που οι μαχνοβίτες είχαν. Οι τελευταίοι φροντίζουν πάντα να έχουν διέξοδο διαφυγής όταν εμπλέκονται σε κάποια μάχη (κλασσική μέθοδος των ανταρτών από τα αρχαία χρόνια που όμως προαπαιτεί την τέλεια γνώση του χώρου). Οι Μαχνοβίτες σημείωσαν πολλές νίκες επειδή βρίσκονταν στην έδρα τους, γνώριζαν δηλαδή τον τόπο και τις χωρικές του δυνατότητες. Όλα αυτά τα πλεονεκτήματα τα εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο. Το κυριότερο όπλο του Μαχνοβίτικου στρατού ήταν το στοιχείο του αιφνιδιασμού από περιοχές που ήταν απρόσιτες στους αντεπαναστάτες αλλά προσιτές στους αντάρτες, ενώ επέλεγαν σχεδόν πάντα εκείνοι τη στιγμή της μάχης (Μπιελάς και Μπιελάς,2008). Επίσης, οι αντάρτες είχαν καλή σχέση με τον ντόπιο πληθυσμό (Αρσίνοφ, 1980) και δεν έχουν ανάγκη ανεφοδιασμού σε αντίθεση με τους εχθρούς τους.

Επιπρόσθετα και όπως ήδη είπαμε, οι οπλίτες σε αυτόν το στρατό συμμετείχαν ενεργά στη διαμόρφωση της στρατηγικής σε αντίθεση με ότι γινόταν στους υπόλοιπους στρατούς. Η συμμετοχή των οπλιτών στις αποφάσεις, τακτικής και στρατηγικής, αντί να παρουσιάσει τα μειονεκτήματα απειθαρχίας είχε επιτυχία (Μπιελάς και Μπιελάς,2008).

Ο στρατός του Μάχνο ήταν εξαιρετικός σε τακτικό επίπεδο (Τζολ, 1975). Επανειλημμένα χρησιμοποίησε διάφορους τακτικούς ελιγμούς για να εξοντώνει τους εχθρούς του στα πεδία των μαχών. Σε αρκετές μάχες πχ, ο Μάχνο επιτιθόταν με το ιππικό του, συγκρούονταν με τους αντιπάλους και τους κατεύθυνε εκεί όπου τους είχε στήσει παγίδα (ενέδρα με πολυβόλο και πεζικό).

Επίσης ο Μάχνο εφάρμοσε την «παραπλανητική υποχώρηση». Η τακτική αυτή είναι αρχαία και συνίσταται στο ότι το ιππικό μίας στρατιωτικής δύναμης επιτίθεται στους εχθρούς, υποχωρεί παρασέρνοντας τον εχθρικό στρατό σε

καταδίωξη και ξαφνικά περνά στην αντεπίθεση,(όπου και όποτε αυτό το ιππικό έκρινε καλύτερο) αιφνιδιάζοντας και συντρίβοντας τους αντιπάλους. Με την τακτική αυτή, την παραπλανητική υποχώρηση, διάφοροι «βάρβαροι» στρατοί θριάμβευσαν στο παρελθόν. Ενδεικτικά αναφέρω τους Πάρθους που έτσι συνέτριψαν τους Ρωμαίους. Αυτή η υποχώρηση (μέχρι τη στιγμή της αντεπίθεσης) μπορούσε να διαρκεί λίγο αλλά μπορεί να διαρκούσε και μέρες. Μεγαλύτερη στιγμή λοιπόν του αναρχικού ουκρανικού αναρχικού στρατού υπήρξε η μάχη του Peregonovka όπου οι Μαχνοβίτες συνέτριψαν τους «Λευκούς».

Έτσι όταν ο στρατός του Ντένικιν (ο οποίος ήταν ένας από τους σημαντικότερους ηγέτες των «Λευκών) πέρασε στην επίθεση (Αρσίνωφ,1980), ο Μαχνοβίτικος στρατός αναγκάστηκε να φύγει μακριά από την έδρα του, καταδιωκόμενος από τους Λευκούς και δίνοντας παντού μάχες. Έφτασε μάλιστα να βρίσκεται 600 χιλιόμετρα μακριά από τις βάσεις του, περικυκλωμένος από το στρατό του Ντένικιν και του Πετλιούρα. Ο τελευταίος ήταν ουκρανός εθνικιστής και εχθρός τόσο του Μάχνο, όσο και του λευκού ηγέτη Ντένικιν (που ήταν οπαδός της ενωμένης Ρωσίας και ενάντια στους αποσχιστές). Ο Μάχνο τότε σύναψε ανακωχή με Πετλιούρα (ο τελευταίος μάλιστα πήρε υπό την προστασία του, τους τραυματίες Μαχνοβίτες) και έτσι οι Μαχνοβίτες μπορούσαν να αντεπιτεθούν ανενόχλητοι στο Ντένικιν .

Λίγο πριν τη μάχη, ο Μάχνο μιλώντας στους Μαχνοβίτες υποστήριξε ότι η υποχώρηση του απέναντι στα αντεπαναστατικά στρατεύματα δεν ήταν τίποτα άλλο (Αρσίνωφ,1980) παρά μία τακτική κίνηση για να εξουθενώσει το στρατό του Ντένικιν και να τον παρασύρει μακριά από την έδρα του .Τότε ο Μάχνο με όλο το στρατό του επιτέθηκε στις κύριες δυνάμεις του Ντένικιν. Οι «Λευκοί» αιφνιδιάστηκαν». Το αποτέλεσμα ήταν η συντριβή του στρατού των «Λευκών» που από τη μία στιγμή στην άλλη από «κυνηγοί» βρέθηκαν να είναι «κυνηγημένοι». Αυτή ήταν η περίφημε μάχη του Peregonovka (26 Σεπτέμβριου του 1919). Στη συνέχεια οι Μαχνοβίτες πέρασαν στην αντεπίθεση συντρίβοντας παντού τους Λευκοφρουρούς στις περιοχές που οι τελευταίοι είχαν το προηγούμενο χρονικό διάστημα καταλάβει.

Ο Μάχνο λοιπόν ήταν πολύ καλός στο να παραπλανά με αριστοτεχνικό τρόπο τον εχθρό του και να τον παρασέρνει στην καταστροφή του. Η σωστή εφαρμογή της στρατιωτικής τέχνης από την πλευρά του είναι η καλύτερη απόδειξη του ότι διάθετε σπάνια στρατηγική ευφυΐα παρόλο που δεν είχε στρατιωτική μόρφωση.

Επίσης ο στρατός του Μάχνο, χρησιμοποιούσε "έξυπνα όπλα", όπως πχ αυτοσχέδιους εμπρηστικούς μηχανισμούς με άχυρο. Επιπρόσθετα χρησιμοποίησε πρωτοποριακές για την εποχή μεθόδους μάχης, όπως τα αγροτικά άρματα που ήταν εξοπλισμένα με πολυβόλα (και που ονομαζόταν **tachanka).** Έκανε με άλλα λόγια πρωτότυπη και καινοτόμο χρήση της τεχνολογίας. Ειδικά για τη χρήση της tachanka, μπορεί να λεχθεί ότι ο Μάχνο [8] διέγνωσε την αναγκαιότητα για μαζική και ταχεία μετακίνηση του πεζικού. Έτσι πρόλαβε ή συνέπεσε χρονικά με τη δημιουργία των μηχανοκίνητων ταγμάτων πεζικού στη μάχη του Σομ το 1918 στο δυτικό μέτωπο (όπου όμως το πεζικό που μετακινήθηκε μηχανοκίνητα ήταν μικρό αριθμητικά και έτσι ήταν ελάχιστα σημαντικό για τη διεξαγωγή της μάχης). Πριν λοιπόν το αυτοκίνητο εισέλθει στα πολεμικά μέτωπα σε γενική χρήση για μεταφορά πεζικού, αυτός δημιούργησε (με τη χρήση αγροτικού άρματος δηλαδή σχεδόν με πρωτόγονα μέσα) την tachanka που χρησιμοποιήθηκε για τη μεταφορά του μαχνοβίτικου πεζικού στη μάχη (στη συνέχεια η tachanka χρησιμοποιήθηκε από τον ερυθρό στρατό, όπως και από άλλους στρατούς, πχ τον πολωνέζικο και το γερμανικό).

Γενικά οι αντάρτες χρησιμοποιούσαν οποιοδήποτε μέσο ώστε να μετακινούνται γρήγορα και να φτάνουν ξεκούραστοι στο πεδίο της μάχης. Σε μια μάχη, ολόκληρος ο Μαχνοβίτικος στρατός, μαζί με τα άλογα και τα άρματα μεταφέρθηκαν με τραίνο, αιφνιδιάζοντας τους αντεπαναστάτες που διέσχισαν την απόσταση αυτή με τα πόδια και νικώντας τους κατά κράτος λόγω της φυσικής κατάστασης που είχαν.

Επίσης είναι γνωστό ότι μία από τις βασικές αρχές του πολέμου είναι ότι κερδίζει αυτός που έχει τις περισσότερες πληροφορίες. Στον τομέα αυτό οι Μαχνοβίτες υπερείχαν από τους αντιπάλους τους. Ο στρατός του Μάχνο (Μπιελάς και Μπιελάς,2008) με τη βοήθεια των χωρικών και στρατιωτών του εχθρού που αυτομολούσαν (ο Μάχνο ήταν αρκετά αγαπητός από τον λαό), συγκέντρωνε πληροφορίες για τη δυναμική του εχθρικού στρατεύματος.

Τελικά ο Μάχνο ηττήθηκε κυρίως λόγω της απροκάλυπτης εχθρότητας των Μπολσεβίκων που τον πολέμησαν με πάθος και ήταν πολύ πιο ισχυροί. Οι τελευταίοι επιτέθηκαν σε οτιδήποτε αναρχικό προέκυψε στη Ρώσικη επανάσταση όπως πχ στους εξεγερμένους της Κροστάνδης. Επίσης ο Μαχνοβίτικος στατός είχε σοβαρές ελλείψεις σε πολεμικό υλικό, καθώς δεν είχε στην κατοχή του βιομηχανίες που να παράγουν μαζικά όπλα και πυρομαχικά.

---

[8] https://libcom.org/library/nestro-makhno-russian-civil-war-michael-malet

Λίγα χρόνια αργότερα οι αναρχικοί θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στα γεγονότα του Ισπανικού εμφυλίου (1936-1939). Αυτή η σκληρή πολιτική και κοινωνική σύγκρουση προκλήθηκε από το πραξικόπημα των Ισπανών Εθνικιστών υπό την καθοδήγηση του στρατηγού Φρανθίσκο Φράνκο ενάντια στη Δημοκρατική Ισπανική Κυβέρνηση . Τότε, οι αναρχικοί επηρεασμένοι από τον τρόπο δράσης των Μαχνοβιτών, πολέμησαν υπηρετώντας σε αναρχικές πολιτοφυλακές ενάντια στους εθνικιστές. Ταυτόχρονα προσπάθησαν σε διάφορες περιοχές (και περισσότερο στην Καταλονία) να εφαρμόσουν το ελευθεριακό πρόταγμα του κολεκτιβισμού.

Σε γενικές γραμμές (Τζολ,1975) πέτυχαν μεγάλες νίκες στην αρχή του εμφυλίου, τότε που ο ρόλος του αυθορμητισμού έπαιζε μεγάλη σημασία. Στα υπόλοιπα χρόνια του εμφυλίου όμως, όταν ο επαναστατικός στρατός στρατικοποιήθηκε (αντίθετα με τα πρώτα χρόνια του εμφυλίου που οι επαναστάτες ήταν κυρίως οργανωμένοι σε λαϊκές πολιτοφυλακές), οι αναρχικοί υπηρέτησαν στον λαϊκό στρατό υπό τις διαταγές αξιωματικών πιστών στη δημοκρατία. Έτσι χάθηκε ο αυθορμητισμός και η μαχητικότητα που διέκρινε αρχικά τους αναρχικούς που πλέον υπηρετούσαν σε ένα στρατό που κατευθυνόταν όλο και πιο πολύ από το Κουμουνιστικό κόμμα Ισπανίας (ΚΚΙ). Το τελευταίο που ήταν μικρό και ανίσχυρο αρχικά, σταδιακά αποκτούσε όλο και περισσότερη δύναμη. Έτσι επιδίωξε να καταστέλλει τους αναρχικούς (Όργουελ,2005) και με τη βοήθεια του Στάλιν και τη καθοδήγηση του, να κατευθύνει την επανάσταση εκεί που ο ηγέτης της Σοβιετικής ένωσης επιθυμούσε.

Έτσι λοιπόν, οι αναρχικοί κατέπνιξαν την φασιστική εξέγερση στις Αστούριες και στη Καταλονία (μάχη της Βαρκελώνης) στις αρχές του εμφυλίου(Εντσενσμπέργκερ,2005). Η φασιστική όμως εξέγερση πέτυχε αλλού και οι φρανκιστές εδραιώθηκαν σχεδόν στη μισή Ισπανία. Η Ισπανία χωρίστηκε στα δύο. Στη «δημοκρατική» και σε αυτήν που ήταν υπό την κατοχή του Φράνκο (εθνικιστική). Οι αναρχικοί συμμετείχαν λοιπόν στη σύγκρουση που ακολούθησε ενάντια στην εθνικιστική Ισπανία μαζί με άλλες δυνάμεις (τροτσκιστές, σοσιαλιστές, ρεπουμπλικάνους, βάσκους αυτονομιστές κπλ). Σαν πιο εμβληματική μορφή των αναρχικών στην Ισπανία αναδείχτηκε από τα γεγονότα ο Ντουρούντι (Paz,2006) .

Στις αρχές Νοέμβρη του 1936, οι τέσσερις στρατιές του φράνκο, που αποτελούνταν κυρίως από Μαυριτανούς και άντρες της Λεγεώνας των Ξένων, επιτέθηκαν εναντίον της Μαδρίτης. Στη Μαδρίτη οι κομμουνιστές και οι σοσιαλιστές ήταν σχετικά ισχυρότεροι από τους αναρχικούς σε σχέση με τη

Βαρκελώνη. Η μάχη άρχισε στις 8 Νοέμβρη. Ο στρατός του Φράνκο υποστηριζόταν από Γερμανικά και Ιταλικά βομβαρδιστικά. Ο Φράνκο είπε ότι θα προτιμούσε να καταστρέψει τη Μαδρίτη ολοκληρωτικά, παρά να την αφήσει στους "Αναρχικούς" (Τζολ,1975). Από τις 16 Νοέμβρη και μετά, η Μαδρίτη βομβαρδιζόταν συνεχώς και είχε αποκοπεί από την υπόλοιπη Ισπανία. Σ' αυτή την απελπιστική κατάσταση, ο Ντουρρούτι αποφάσισε ν' αποσύρει από το μέτωπο της Αραγονίας 4000 μέλη της Ταξιαρχίας του, προκειμένου να βοηθήσει την Μαδρίτη (Τόμας,1992). Η άφιξη του αναπτέρωσε φοβερά το ηθικό των πολιορκημένων κατοίκων της πόλης. Όμως, στης 20 Νοέμβρη, καθώς έβγαινε από ένα αυτοκίνητο, μια αδέσποτη σφαίρα τον έπληξε στο πίσω μέρος του κεφαλιού, σκοτώνοντας τον ακαριαία.

Το σημαντικό στον τρόπο σκέψης του Ντουρούντι ήταν ότι μπόρεσε μέσα στην ομίχλη εκείνου του πολέμου να δει καθαρά. Αν η Μαδρίτη έπεφτε θα έπεφτε και η Βαρκελώνη μετά. Ο Ντουρούντι επέλεξε πρώτα η νίκη και μετά την επανάσταση κάτι που δεν έβρισκε σύμφωνους όλους τους αναρχικούς στην Βαρκελώνη που ίσως προτιμούσαν να συνεχιστούν πιο εντατικά οι κολεκτιβοποιήσεις στην Καταλονία και να εδραιωθεί εκεί ο αναρχοκομουνισμός.

Αναφορά πρέπει να γίνει και στον στρατηγό της CNT Μερά, ο οποίος πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο και είναι υπεύθυνος μαζί με το τάγμα του για τη συντριβή των κομουνιστικών δυνάμεων που έπαιρναν διαταγές από το Στάλιν στη Μαδρίτη το 1939.Η στρατιωτική κόντρα με τους σταλινικούς είχε ξεκινήσει από το 1937 στη Βαρκελώνη όπου οι αναρχικοί ουσιαστικά υποχώρησαν και το ΚΚΙ άρχισε να παίρνει το πάνω χέρι. Όταν ο Νέγκρυ, πρωθυπουργός της δημοκρατικής Ισπανίας, αρνήθηκε να παραδοθεί στον Φράνκο κατόπιν διαταγής του Στάλιν ο Μέρα στήριξε τον δημοκρατικό στρατηγό Κασάντο και τον σοσιαλιστή Μπεστέιρο σε ένα αντισταλινικό πραξικόπημα. Οι δυνάμεις του Μέρα ήταν ουσιαστικές στην επικράτηση του Κασάντο ενάντια στο στρατό που είχε σταλεί από τον Νέγκρυ για να πατάξει το πραξικόπημα. Να τονίσω εδώ ότι ο Μέρα και η CNT δεν επιθυμούσαν την περαιτέρω συνέχιση του πολέμου για να αποφευχθεί η αιματοχυσία σε ένα πόλεμο που ήταν ήδη χαμένος. Αντίθετα ήταν προς το γεωπολιτικό συμφέρον του Στάλιν η συνέχιση της αντίδρασης στον Φράνκο καθώς ο 2ος παγκόσμιος πόλεμος μόλις ξεκινούσε και ήταν προς το συμφέρον της ΕΣΣΔ ένα μέτωπο ζωντανό δίπλα στην Ιταλία και την Γερμανία.

Οι λόγοι για την ήττα των αναρχικών στην Ισπανία είναι πολλοί και η ανάλυση τους ξεπερνά τις δυνατότητες αυτού του κειμένου. Πιο σημαντικός πάντως παράγοντας ήταν η ισχύ του Φασιστικού στρατοπέδου (που ενισχύθηκε από το

Μουσολίνι και τον Χίτλερ) και η υπεροπλία του. Άλλος σημαντικός λόγος ήταν η παραγκώνιση της CNT-FAI και των ελευθεριακών στρατηγικών της από το σταλινικό στρατόπεδο.

Πολλοί Ισπανοί αναρχικοί φυγάδες (Ampuero,2005) πολέμησαν στη συνέχεια στην Γαλλία στην αντίσταση ενάντια στους Ναζί (Spanish maquis). Στην Ιταλία αναρχικές ομάδες πολέμησαν στον αντιφασιστικό αγώνα στη Ιταλία στη διάρκεια του 2ου παγκοσμίου πολέμου (Reilly,2001).

Τέλος η πρωτοποριακή ιδέα του Μπακούνιν για την πρόκληση επανάστασης μέσα από τις ιμπεριαλιστικές συγκρούσεις (όπως εκφράστηκαν το 1870 στο «Γράμματα σε έναν Γάλλο στην παρούσα κρίση»), αποτελεί αναμφισβήτητη θεωρητική συνεισφορά στην επαναστατική ιστορία . Σκοπός των επαναστατών, σύμφωνα πάντα με το Μπακούνιν πρέπει να είναι η μετατροπή των ιμπεριαλιστικών συγκρούσεων σε διεθνιστικές επαναστάσεις. Πράγματι οι αναρχικοί προσπάθησαν αρκετές φορές να εφαρμόσουν αυτές τις ιδεολογικές απόψεις. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Παρισινή κομμούνα το 1871.Τότε οι (Προυντονικοί κυρίως) αναρχικοί συμμετείχαν με ζήλο στην Παρισινή κομούνα που τελικά πνίγηκε στο αίμα (τριάντα χιλιάδες περίπου κομμουνάροι έχασαν τη ζωή τους).

Επίσης δε θα πρέπει να παραβλέπεται και η συνεισφορά αναρχικών που επηρεασμένοι από τον Μπακούνιν και τις ιδέες του για μετατροπή των εθνικών πολέμων σε σοσιαλιστικές επαναστάσεις (Μπακούνιν,2000), πολέμησαν στα τέλη του 19ου αι και στις αρχές του 20ου αι , ενάντια σε αυτοκρατορίες και σε ισχυρά κράτη. Ο Αμιλκάρε Τσιπριάνι [9] είναι μια περίπτωση αναρχικού που πολέμησε στην πρώτη γραμμή των εθνικοπαλευθερωτικών αγώνων (δραστηριοποιήθηκε μάλιστα και στην Ελλάδα το 1868 στην εξέγερση της Κρήτης). Στην εξέγερση της Κρήτης τέλος το 1897, πήρε μέρος ένα σώμα Ιταλών αναρχικών και σοσιαλιστών (ομάδα του Μπερτέτι).

Η ιδεολογική αυτή τοποθέτηση του Μπακούνιν βρήκε την απόλυτη δικαίωση της στη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και τη Ρώσικη επανάσταση (τότε βέβαια εκτός από τους αναρχικούς και οι μπολσεβίκοι πίστευαν στην ανάγκη μετατροπής του ιμπεριαλιστικού πολέμου σε επανάσταση). Πιο πρόσφατα ο Μπακούνιν επιβεβαιώθηκε μέσα από την κοινωνική επανάσταση των Κούρδων της Συρίας. Οι Κούρδοι λοιπόν της Βόρειας Συρίας μπόρεσαν εν μέσω των πολύ

---

[9] http://ngnm.vrahokipos.net/part01.html?start=5

έντονων εθνοθρησκευτικών και ιμπεριαλιστικών συγκρούσεων να πραγματοποιήσουν μία κοινωνική επανάσταση και να υπερασπιστούν τα αυτόνομα καντόνια τους από τους εχθρούς τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα γεγονότα που παρουσιάστηκαν στο κείμενο (αν και κατά τη γνώμη του γράφοντος ήταν τα πιο σημαντικά) δεν είναι τα μοναδικά στα οποία οι αναρχικοί παίξανε σημαντικό ρόλο. Οι αναρχικοί-αντιεξουσιαστές από τα μέσα περίπου του 19ου αι. και μέχρι τα μέσα του 20ου, συμμετείχαν σε διάφορες επαναστατικές διαδικασίες ανά την υφήλιο (πχ στην Κούβα, στην Κορέα, στην Κίνα κλπ). Η περιγραφή όμως όλης αυτής της δράσης θα ξέφευγε από τις δυνατότητες του παρόντος κειμένου.

Όπως και να έχει, μετά τον 2ο παγκόσμιο πόλεμο το αναρχικό κίνημα υποχωρεί. Αντίθετα τα ισχυρά μαρξιστικά-λενινιστικά αντάρτικα χρηματοδοτούμενα από τους σοβιετικούς και τον Μάο κυριαρχούν. Βέβαια αντιεξουσιαστές θα συμμετέχουν σε διάφορες εξεγερσιακές διαδικασίες κυρίως στον αναπτυγμένο κόσμο (βλέπε Μάης του 68). Όμως σε γενικές γραμμές, η αναρχική ιδεολογία εκείνα τα χρόνια δείχνει να έχει χάσει τη δύναμη να μαγνητίζει τα πλήθη (ειδικότερα σε χώρες οικονομικά αδύναμες που παλιότερα είχε μεγάλη απήχηση). Και βέβαια την ιστορία την γράφουν οι νικητές που επιλέγουν να συκοφαντούν ή να αποσιωπούν την προγενέστερη δράση των αναρχικών. Η ιστορία των αναρχικών λοιπόν περνά στο περιθώριο (αν και οι μνήμες των λαών θα διατηρήσουν κάποιες ιστορικές μορφές όπως του Σαντίνο και του Ζαπάτα ζωντανές). Η επιρροή των αναρχικών στη παγκόσμια γεωπολιτική και γεωστρατηγική μένει άγνωστη.

Παράλληλα με την αποσιώπηση, παρατηρήθηκε το ακόλουθο φαινόμενο που έχει να κάνει περισσότερο με ιστορική παραποίηση. Έτσι υπήρχαν περιπτώσεις όπου οι αγώνες των αναρχικών δε μπορούσαν να σβηστούν, για διάφορους λόγους που δεν μπορούν να αναλυθούν στο παρών κείμενο , έτσι απλά από την ιστορία. Σε εκείνες τις περιπτώσεις η κυρίαρχη τάξη κράτησε μέσω της «επίσημης» ιστοριογραφίας ότι τη βόλευε από αυτούς τους αγώνες (πχ για τους μάρτυρες του Σικάγου κράτησε τον αγώνα τους για το οκτάωρο και όχι την αναρχική τους ιδεολογία). Με άλλα λόγια προσπάθησε να ενσωματώσει στην ιστορία της, κάποιους αναρχικούς που αγωνίστηκαν για τα πιστεύω τους, παρουσιάζοντας τους πολλές φορές σαν κάτι που δεν ήταν ή αποσιωπώντας

όπως μπορούσε την αναρχική τους ιδεολογία. Αναφέρω ενδεικτικά το παράδειγμα του Κρίστο Μπότεφ (Προλετκουλτ,2011) στη Βουλγαρία που παρουσιάζεται αποκλειστικά σαν εθνικός ήρωας ενώ ήταν διεθνιστής και αναρχικός και την περίπτωση του Σταύρου Καλλέργη για τον οποίο προβάλλονται συνήθως μόνο οι συνδικαλιστικοί του αγώνες και όχι οι αναρχικές του πεποιθήσεις. Συμπεραίνει λοιπόν κάποιος ότι έστω έτσι, με αυτόν τον έμμεσο τρόπο, η καθεστηκυία τάξη παραδέχεται (παραποιώντας βέβαια) τη σημαντική επιρροή των αναρχικών στο ιστορικό γίγνεσθαι.

Πάραυτα, πολλοί αναρχικοί συνέχισαν να προπαγανδίζουν και να προωθούν την ιδεολογία τους ακόμα και τα δίσεκτα χρόνια (Τζολ,1975).Το σύντομο καλοκαίρι της αναρχίας (Εντσενσμπέργκερ,2005),δηλαδή η περίοδος του ισπανικού εμφυλίου που η Καταλονία ελεγχόταν από τους αναρχικούς, δεν υπήρξε άλλωστε ποτέ μία απλή ανάμνηση αλλά μάλλον μία έμπνευση για το μέλλον και για το όταν οι συνθήκες θα επέτρεπαν παρόμοια επαναστατικά πειράματα να επαναληφθούν. Πάντως όλη αυτή η σιωπή και η παραπληροφόρηση γύρω από την ιστορία των αναρχικών φαίνεται να υποχωρεί τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της πληροφοριακής αναγέννησης που το internet έφερε σε όλους τους τομείς της ζωής[10].

Επίσης η άνοδος των αμεσοδημοκρατικών κινημάτων στο Μεξικό επηρεασμένα από την Αναρχία, το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης (που ξεκίνησε από τα τέλη της δεκαετίας του 90) και οι εξεγέρσεις που τα τελευταία χρόνια υποδαυλισμένες από την οικονομική κρίση έχουν εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο δείχνουν ότι η επιρροή των αναρχικών ιδεών κάθε άλλο παρά έχει πεθάνει. Οι αντιεξουσιαστικές ιδέες μάλιστα δείχνουν να έχουν μεγάλη απήχηση στην αυτόνομη περιφέρεια των Κούρδων της Rojava.

---

[10] αν και παραπληροφόρηση μπορεί να υπάρξει και στις μέρες μας, όπως αυτή που, όπως είδαμε παραπάνω, συντελείται εις βάρος της μνήμης του Νέστωρ Μάχνο από την ουκρανική κυβέρνηση. Στο ίδιο σκεπτικό, αυτό της ενσωμάτωσης στην «επίσημη» κρατική ιστορία, εντάσσεται το γεγονός ότι διάφορα κράτη τα τελευταία χρόνια αποτείνουν φόρο τιμής σε κάποιους αναρχικούς μέσω μνημείων που έχουν αναγερθεί για εκείνους.

Προφανώς οι σύγχρονοι διαμορφωτές της γεωπολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο (ακαδημαϊκοί, υπουργεία εξωτερικών, διεθνείς αναλυτές, πανεπιστήμια, στρατιωτικοί κλπ) έχουν αναγκαστεί να εισάγουν ξανά ένα παίκτη στη παγκόσμια σκακιέρα και αυτός ο παίκτης αφορά τα μαζικά λαϊκά αντιεξουσιαστικά κινήματα και τη διεθνή τους διάσταση.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωση

Ampuero C. G.(2005).*The Failure of Catalanist Opposition to Franco (1939-1950*).University of London

Reilly C T. O (2001).*Forgotten Battles: Italy's War of Liberation, 1943-1945.* Lexington Books

Hodges D. C.(1986) *Intellectual Foundations of the Nicaraguan Revolution*.University of Texas Press

Agnew J, Mitchell K and Toal G edit (2003). A Companion to Political Geography. Wiley-Blackwell

Parker G (1998). Geopolitics: Past, Present and Future. Cassell

Paz A.(2006). Durruti in the Spanish Revolution. Ak press

Ulam Adam B. (1969). Lenin and the Bolsheviks.FONTANA

Ελληνόγλωση

Αρσίνοφ Π (1980), *Η ιστορία του Μαχνοβίτικου Κινήματος (1918-1921).*Ελεύθερος τύπος.Αθήνα

Βολίν (2007), *Η άγνωστη επανάσταση* , Διεθνής Βιβλιοθήκη,Αθήνα.

Defay A. (2007), *Η Γεωπολιτική,* Δημοσιογραφικός Όμιλος Λαμπράκη, Αθήνα

Σταματάκης Ν. επιμ. *(2014),Η επανάσταση στις στρατιωτικές υποθέσεις.Η ανατομία της δυναμικής της. 1300-2050,Τουρίκης.Αθήνα*

Kautsky K Shafarevich I και Vaneigem R. (2011). *Αιρετική εξέγερση και κομμουνισμός στην κεντρική ευρώπη του 15ου και 16ου αι.*εκδόσεις Ανακάρα.Αθήνα

Graham P (2013) «Πράσινη φλόγα: Ο Κροπότκιν και η γέννηση της οικολογίας» ,σελ 40-50, Ευτοπία, τεύχος 22 . εκδόσεις ευτοπία.Αθήνα

Εντσενσμπέργκερ Χ. Μ (2005) , Το σύντομο καλοκαίρι της αναρχίας. Οδυσσέας.Αθήνα

Ζουρίδης Γ (2005), «Οκτωβριανή επανάσταση. Ο θρίαμβος του κομμουνισμού στη Ρωσσία», σελ 41-42, Σειρά οι μονογραφίες του Περιοδικού Στρατιωτική Ιστορία,Εκδόσεις Περισκόπιο

Ζιν Χ (2009). *Από την Ιστορία στην Πράξη - Η δράση των πολιτών ως προϋπόθεση της δημοκρατίας*. εκδόσεις ΑΙΩΡΑ

Harvey D (2011).*Το αίνιγμα του κεφαλαίου και οι κρίσεις του καπιταλισμού.* Καστανιώτη

Κροποτκιν (2010), *Αλληλοβοήθεια*. Καστανιώτης. Αθήνα

Κουρλίουρος Η (2011). *Διαδρομές στις θεωρίες του χώρου*. Προπομπός. Αθήνα

Κλαρστ Π (1996). *Κοινωνία ενάντια στο κράτος*

Λεφέβρ Α (2007). *Δικαίωμα στην πόλη. Χώρος και πολιτική*. Κουκίδα. Αθήνα

Μάζης Ι. Θ. (2002), *Γεωπολιτική: Η Θεωρία και η Πράξη*. Παπαζήσης /ΕΛΙΑΜΕΠ.Αθήνα

Μπακούνιν Μιχαήλ(2000). *Από τον εθνικό πόλεμο στον ταξικό πόλεμο*. Ελεύθερος τύπος. Αθήνα

Μπιελάς Β. και Μπιελάς Α. (2008). *Οι δρόμοι του Νεστορ Μαχνο*. Βαβυλωνία. Αθήνα

Newell P, Pool D (1997) *Ο Ζαπάτα,ο Μαγκόν και η μεξικάνικη επανάσταση*. Ελεύθερος τύπος

Ντεμπόρ Γκυ (2000). *Η κοινωνία του θεάματος*.Διεθνής βιβλιοθήκη. Αθήνα

Όργουελ Τζ (2005). *Πεθαίνοντας στην Καταλωνία*. Κάκτος. Αθήνα

Πανταζής Β (1989). *Χάρτες και ιδεολογίες*. Κάλβος. Αθήνα

Προλετκουλτ, (2011) *Ταξικός πόλεμος στη Βουλγαρία* ,εκδόσεις προλετκουλτ

Τέλεζ Α (1978). *Σαμπατέ: Ένοπλος αγώνας στην Ισπανία 1945-1960*. Διεθνής Βιβλιοθήκη Χόμποπμαουμ

Τζολ (1975). *Αναρχικοί*, εκδόσεις. Επίκουρος. Αθήνα

Τόμας Χ (1992).*Η ιστορία του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου*. εκδόσεις Τολίδη.Αθήνα

ΤΕΧΝΗ,ΥΠΟΤΑΓΗ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Αν καθ'όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας αν κάτι είναι αδιάκοπο και συνεχές είναι η πάλη του ανθρώπου για επιβίωση και ευτυχία και η μυθοποίηση αυτού. Η μυθοπλασία και η τέχνη υπάρχουν από τις απαρχές της ανθρώπινης ιστορίας όπου η βασικότερη ανησυχία του ατόμου ήταν η επιβίωσή του. Και έτσι αποτυπωνόταν σε τοιχογραφίες σε σπηλιές όπου παρουσίαζαν τον άνθρωπο σε σχέση με την πάλη του για επιβίωση κυνηγώντας διάφορα θηράματα για να ταϊστεί η εκάστοτε τοπική κοινότητα. Από τα προϊστορικά χρόνια και τις σπηλαιογραφίες μέχρι την κλασσική εποχή και το αρχαίο Ελληνικό θέατρο στην αναγέννηση μέχρι την καλλιτεχνική πρωτοπορία του μεσοπολέμου στο πανκ η τέχνη πάντα έπαιρνε θέση και εξέφραζε την ανθρώπινη τραγωδία όπου διακατείχε την κοινωνία την εκάστοτε εποχή. Γιατί η τέχνη είναι η μοναδική ανθρώπινη εφεύρεση όπου έχει την ικανότητα να εκφράσει το ανθρώπινο με τόσο μοναδικό τρόπο. Εδώ λοιπόν τίθεται το θέμα περί ευθύνης του καλλιτέχνη. Η τέχνη είναι πολιτική πάνω από όλα, όχι με την στενή της έννοια. Δεν μιλάω εξαναγκαστικά για στρατευμένη τέχνη, μιλάω για την ανάγκη αυτής να επιτεθεί στο status quo. Για τον κινηματογράφο, την μουσική, την ποίηση όπου θα μιλήσει ειλικρινώς για την αθλιότητα της εποχής. Όχι για την τεχνικώς δημιουργημένη

πραγματικότητα του “pop culture” και του κυρίαρχου καθεστωτικού λόγου. Η τέχνη σε αυτό το πλαίσιο είναι επιβολή. Μέσο καταστολής. Με πολλές διαφορετικές εκδοχές.

I. Όλα είναι ωραία. Όλα είναι καλά

Μην ανησυχείτε για τίποτα. Το λουλουδάκια ανθίζουν. Ο ήλιος δύει, και μου λείπεις ρε μωρό. Χαζομάρα, σκυλλάδικο, εντεχνιάριδες και αισθητικός εμετός. Ειδικότερα στο έντεχνο όλα είναι ακίνδυνα. Όχι μόνο για την εξουσία και την κοινωνική τάξη. Αλλά κυρίως προς τον ακροατή. Απαλή ανιαρή μουσική, στίχοι για το τίποτα, μην ενοχληθεί κανείς, μην δυσκολευτεί ο ακροατής και αρχίζει να θέτει ερωτήματα. Εδώ δεν ασχολούμαστε με την απολύτως κυρίαρχη και καθοδηγούμενη γραμμή του Χόλυγουντ και την παγκόσμια μουσικής βιομηχανίας γιατί η ευθύνη εδώ πέφτει στην εναλλακτική κουλτούρα. Επίσης το σκυλάδικό είναι τόσο βλαχομπαρόκ εμετός που προσωπικά δεν βρίσκω λόγο να ασχοληθώ και πολύ. Από τις απαρχές των εναλλακτικών κινημάτων υπήρχε μια εμμονική τάση –οι περισσότεροι εναλλακτισμοί βέβαια όχι όλοι- αποφυγής μια ξεκάθαρης στάσης απέναντι στην καθεστηκυία τάξη. Από τον χίπισμο – και κατ’ επέκταση την ναρκωκουλτούρα η οποία συνεπάγεται - στην reggae μέχρι το «έντεχνο» και τώρα πια στα electro-swing, Αλμονδοβάρ, Ιρανικός κινηματογράφος, Nouvelle Vague και γενικότερα ότι είναι στην μόδα των εναλλακτικών κύκλων για να το παίζεις μορφωμένος στις πρωτοετείς. Βεβαίως σε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις, όπως ο Αλμονδοβάρ και ο Ιρανικός κινηματογράφος ουδεμία ευθύνη έχουν για το πώς αντιλαμβάνονται από το χιπστερ ακροατήριο. Σημασία έχει πως προωθούνται τάσεις όσο πιο απόμακρές και ανεπίκαιρες σε σχέση με την κοινωνική πραγματικότητα γίνεται για να ικανοποιηθεί ο χιπστερ φίλος μας. Χωρίς να θέλω να φανώ απόλυτος, θεωρώ απαράδεκτο σε εποχής κάθετης ανόδου της κοινωνικής αδικίας και εξαθλίωσης με πνιγμένους πρόσφυγες, κάθετη άνοδο των αυτοκτονιών, των αστέγων και των ανέργων, να τραγουδάμε ανάλαφρα τραγουδάκια για το τίποτα σε παραλίες πίνοντας μπάφους, αναμασώντες αοριστολογίες για την φύση και την «ειρήνη». Την ίδια στιγμή παράδειγμά πραγματοποιείται γενοκτονία κατά των Παλαιστινίων. Συγγνώμη ξέχασα πως το Ισραήλ είναι political correct και «δημοκρατικό», σε αντίθεση με τους κακούς μουσουλμάνους που καταπιέζουν της γυναίκες και θέλουν να μας σκοτώσουν όλους .Κανείς σοβαρός άνθρωπος δε θα υποστηρίξει βέβαια ότι στον ισλαμικό κόσμο δε συμβαίνουν σημεία και τέρατα. Όμως το θέμα βρίσκεται στην επιλεκτική διάκριση φιλικών καθεστώτων (όπου τα σημεία και τέρατα αποκρύβονται) και αρνητικών (όπου τα σημεία και τέρατα υπερτονίζονται)

Και έτσι φτάνουμε στο επόμενο σκέλος της κατασταλτικής μορφής της τέχνης.

II. Η οικοδόμηση του «εχθρού»/ Δυϊστική αντίληψη.

Ο καπιταλισμός μετά από χρόνια αναταραχών και τον μεσοπόλεμο ανακάλυψε πως για να μπορέσει να σταθεί σαν σύστημα εφόσον είναι φύσιν άδικο και καταπιεστικό έπρεπε να δημιουργήσει ένα «έχθρο». Μετουσιώνει με αυτόν τον τρόπο την καπιταλιστική Δύση ως παράδεισο και του δυτικούς δημοκράτες, ενάντια στους «κακούς». Είτε αυτοί είναι κομουνιστές, είτε φονταμεταλιστές, αντιδημοκράτες ή οτιδήποτε άλλο. Και εδώ γυρνάμε στον Ιρανικό κινηματογράφο ως παράδειγμα. Ο Ιρανικός αντικαθεστωτικός κινηματογράφος, προωθείται απαράμιλλα από τους δυτικούς εδώ και χρόνια, ενώ ο Ισραηλινός αντικαθεστωτικός όπως και ο Παλαιστινιακός καταβαραθρώνεται. Ο Ισραηλινός μπορεί να προωθείται, αλλά μόνο αυτός που βολεύει και όχι αυτός που πάει κόντρα στην Σιωνιστική τακτική του κράτους του Ισραήλ. Αν προωθείται η επαναστατική αντισιωνιστική ισραηλιτική τέχνη, προωθείται κυρίως από πιο αριστερούς και αναρχικούς χώρους. Γιατί στην εξουσία χρειάζεται ο «εχθρός». Οι κακοί τρομοκράτες. Το αντιδημοκρατικό Ιράν και η Βόρεια Κορέα .Πράγματι τα καθεστώτα αυτά είναι παραδείγματα προς αποφυγήν και εννοείται ότι δεν τα υποστηρίζουμε. Όμως το θέμα είναι αλλού.

Προσπαθούν να πείσουν τον δυτικό θεατή ή ακροατή πως είναι πολύ τυχερός που ζει στη Δύση και κινδυνεύει από τους «άλλους» και όχι από το ίδιο το καθεστώς του. Μέσω είτε πολεμικών ταινιών είτε δράματος μας υπενθυμίζουν πόσο κακοί ήταν οι «ναζί» και πόσο καλοί οι σύμμαχοι που τους νίκησαν, πόσο αδίστακτοί και φασίστες ήταν οι κομουνιστές και πόσο αιμοδιψείς μισογύνιδες, ομοφοβικοί είναι αυτοί οι τρομακτικοί μουσουλμάνοι τώρα. Το κακό είναι πάντα εκτός της πραγματικότητάς σου. Οι κακοί είναι «οι άλλοι».

III. Οπότε; Τι;

Κι εσύ Ελληνάκο, καλλιτέχνη της κακιάς ώρας; Έντεχνε κιθαρίστα των πέντε συγχορδιών, ζαμανφού τραλαριλαρό ραπερόνι; Θα πάρεις την ευθύνη της έκφρασης σου, ή θα συνεχίσεις να ζαμανφουντίζεις; Θα εκφράσεις την ανθρώπινη τραγωδία των καιρών μας ή θα πάρει την κιθαρούλα σου στο camping να τραγουδάς για χαμένες αγάπες;

Σύντροφοι η τέχνη είναι πόλεμος. Αντίδραση στο status quo. Τι άλλο μένει παρά η αντεπίθεση;

«Οι πιο καυτές θέσεις στην κόλαση είναι κρατημένες γι’ αυτούς που, σε καιρούς μεγάλης ηθικής κρίσης, διατηρούν ουδέτερη στάση.» Dante Aliggeri

ΙΑΣΟΝΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ZERO GEOGRAPHIC 20-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

«Όταν ήμουνα νέος λησμόνησα να γελώ: αργότερα, σαν άνοιξα τα μάτια μου και μελέτησα την πραγματικότητα, άρχισα να γελώ, κι από τότε δεν σταμάτησα. Είδα πως το πιο σπουδαίο στη ζωή είναι να έχεις κάποιο πόρο ζωής, πως ο σκοπός της είναι να πάρεις μια θέση αξιωματούχου, ότι οι χαρές του έρωτα βρίσκονταν στο γάμο με μια πλούσια γυναίκα, ότι το υψηλότερο πλεονέκτημα της φιλίας ήταν ο αλληλοδανεισμός χρημάτων, ότι η σοφία ήταν η κοινή γνώμη, ότι ο ενθουσιασμός βρισκόταν στην εκφώνηση ενός λόγου, το θάρρος στο να ριψοκινδυνεύεις στοίχημα δέκα κορωνών, η αγαθότητα στη φιλοξενία ξένων σε γεύμα, η ευσέβεια στη μετάληψη μια φορά το χρόνο. Τα έβλεπα όλα αυτά και γελούσα.»

Σέρεν Κίργκεγκορ

ZERO GEOGRAPHIC 20